

SIIVETÄS

NRO 70

2021

42. VSK

Näe yksityiskohdat

Kiikarit

Kaukoputket

Lintukirjat

Meiltä löytyvät myös linnunpöntöt, ruokinat, jalustat ja muut lintuharrastusvälineet. Tule tutustumaan. Ostamalla Lintuvarustees-ta tuet samalla lintujen suojelua.

lintuvaruste

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B 3, 00790 Helsinki
www.suomenlintuvaruste.com,
lintuvaruste@birdlife.fi, p. 09-386 7856

Tämä on Lintuyhdistys Kuikka ry:n ensimmäinen vuosi rekisteröityneenä yhdistyksenä. Toiminta jäsenistön suuntaan on jatkunut käytännössä verrattain samanlaisena. Koronapandemian helpottaessa olemme toki pystyneet palaamaan perinteisiin toimintamuotoihin. Jäsenistökään ei muutokseen ole reagoinut, alkuvuoden tilastojen perusteella jäsenmäärämme on pysynyt käytännössä samana muutamaan aiempaan vuoteen verrattuna.

Yhdistyksen näkökulmasta monikin asia on muuttunut. Olemme entistä enemmän koko Pohjois-Savon alueella toimiva yhdistys. Rekisteröitymisen myötä olemme automaattisesti mukana erilaisissa luontoon ja ympäristöön liittyvien hankkeiden lausunto-pyynnöissä. Järjestöpuolella saamme nyt Birdlife Suomen edustajistoon täyden jäsenmäärän verran edustajia, joka tarkoittaa meidän tapauksessamme neljää edustajaa. Hallituksen näkökulmasta tilanne on jämaköitynyt ja profiloitunut, teemme selkeästi yhteistyötä Suomen luonnonsuojeluliiton jäsenjärjestöjen kanssa erityisesti Iisalmissa, Kuopiossa ja Varkaudessa.

Tämän vuoden tärkeimpiä tavoitteita on Lintuatlaksen käynnistäminen Pohjois-Savon alueella. Vaikka hanke on nelivuotinen, pyrimme suuntamaan atlasretkeilyä jo heti alusta alkaen niille alueille, jotka tiedämme aiempien atlanten perusteella heikosti retkeilyiksi. Retkeily on terapeutista ja tässä maailmantilanteessa tarvitaan vastapainoa arjessa jaksamiseen. Atlasretkeily on tähän tilanteeseen mitä parhaita terapiaa.

Kevät on yksi parhaista vuodenaajoista lintuharrastajan kannalta. Vaikka kevät onkin tunnut etenevän hitaasti, on lintuja ollut mukavasti katseltavissa. Lumien hitaan sulamisen myötä linnut ovat kerääntyneet harvoille sulapaikoille ja havainnointi on tietyllä tavalla ollut helpompaa. Otetaan iloa irti valosta ja nautitaan keväästä.

Eelis Rissanen

Teeri. EELIS RISSANEN

SISÄLTÖ

Kannen kuva:

Tuulihaukka.

MARKKU UKKONEN

Pääkirjoitus	3
Sääksiseuranta Pohjois-Savon tutkimusalueella 1971–2021	4
Merikotkat	8
Lintuharrastuksen alkua muistellen	10
Pohjois-Savon lintuvuosi 2021	11
• Muuttajataulukko	12
• Vesilinnut	15
• Kahlaajat	18
• Harmaahaikara, merimetso, rantakanat ja kurki	22

• Kanalinnut	22
• Petolinnut	23
• Lokit, kyyhkyt, tikat ja varpuslinnut	25
• Katsaus harvinaisuuksiin	30
Lintuatlas Pohjois-Savossa	33
Pohjois-Savon yölaulajat 2018–2021	34
Raasion rengastusvuosi 2021	36
Lasten lintuviikko ja Pönttöbongaus	39
Bongaa päivä pihalla ja (T)ornien taesto 2021	40
Syystaesto 2021	42

Sääksiseuranta Pohjois-Savon tutkimusalueella 1971–2021

Ari Lyytikäinen

Johdanto

Tutkimuksessa on kolmas kvartaali hyvässä alussa. Kvartaali on tällaisessa pitkäaikaisessa seurannassa 25 vuoden jakso. Vuosittain tarkastettujen pesäpuiden määrä on kasvanut 1970-luvun alun 35:sta 2020-luvun alun noin 240:een. Pitkään asumatomaan olleita pesäpuita tarkastetaan muutamana vuoden välein. Säännöllisesti asutut pesät pyritään tarkastamaan joka vuosi. Pesäalustoja ja tekopesiä rakennetaan vuosittain korvaamaan pudonneita pesiä. Seuranta jatkuu todennäköisesti pitkälle tulevaisuuteen.

Valtakunnallisen sääksiseurannan alkaessa 1971 Pohjois-Savossa oli jo useana vuotena koottu tietoja pesäpuista. Toivo Räsänen oli aloittanut 1960-luvulla sääksenpoikasten rengastamisen muutamasta pesästä Kuopion ympäristössä. Jukka Kauppinen, Lyytikäinen ja Räsänen muodostivat ensimmäisen sääksitutkimusryhmän. Kauppinen suuntasi pian tieteellisen toimintansa vesilintulaskentoihin ja Räsänen joutui lopettamaan 1970-luvun lopussa. Tämän jälkeen pitkäaikaisimmat

Pohjois-Savon kalasääskitutkijat 1971–2021

Toivo Räsänen	1971–1980
Ari Lyytikäinen	1971–
Jukka Kauppinen	1971–1974
Heikki Väättäinen	1971–1973
Janne Taskinen	1979–2009
Kari Oittinen	1980–2017
Kalevi Rutonen	1997–
Kuutti Korhonen	2006–2012
Seppo Räsänen	2012–
Tapio Osala	2014–
Vesa Hyryläinen	2015–
Tomi Hakkari	2018–
Harri Laakkonen	2020–

työjaksot Pohjois-Savon sääksien hyväksi ovat tehneet Janne Taskinen, Kalevi Rutonen ja Kari Oittinen.

Kalasääskikannan muutokset

Tiedossa olleiden asuttujen kalasääskireviirien määrä oli seurannan alussa tutkimusalueella 25–30. Ensimmäisen kymmenvuo-

tisjakson aikana ei tapahtunut merkittävää kasvua ja varsin vähän 1980-luvullakin. 1990-luvulla reviirien määrä kääntyi selvään, ei kuitenkaan kovin jyrkkään nousuun (Kuvio 1). Kasvu oli suurinta Pielaveden sekä Rautalampi-Suonenjoen alueilla, loivempaa mm. Sonkajärvellä, Leppävirralla ja Vehmersalmella. Kuopio oli 1980–2000 lähes sääksityhjiö (Lyytikäinen 1984, 1985). 2000-luvun alussa kasvu jatkui, vahvan kannan alueet vahvistuivat edelleen ja uusia pareja saapui pitkään tyhjinä olleille alueille. Kuopion seudulla kasvun alku ajoittuu 2000-luvun alkuvuosiin ja siitä nousu on ollut varsin jyrkkä. Pielavedellä ja Rautalammilla on viime vuosina havaittu tasaantumista.

Sadan reviirin raja ylittyi 2011, jolloin todettiin 103 asuttua pesää. Kannan vahvistuminen on siitä jatkunut tasaisesti. Vuosittain on havaittu keskimäärin viisi uutta asuttua reviiriä. Kasvu ei ole ollut aivan lineaarista. Monet satunnaiset tekijät vaikuttavat vuosittaiseen vaihteluun. Kun tarkastustehokkuus on pysynyt jokseenkin vakiona, voidaan seurannassa saatuja tuloksia kannan kasvusta pitää luotetta-

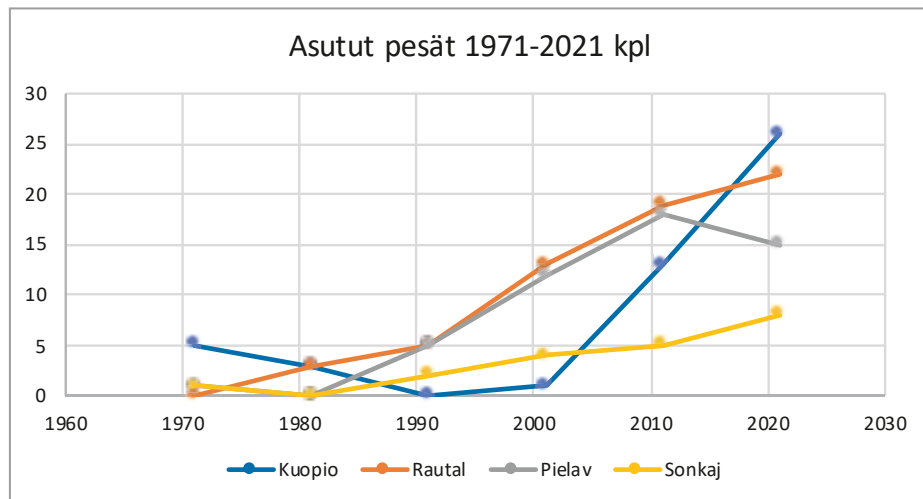
vina. Kunnittain tarkasteltuna maakunnan vahvimpia kalasääskialueita ovat Kuopio, Rautalampi, Pielavesi, Suonenjoki ja Sonkajärvi. Painopiste on siirtynyt maakunnan länsiosasta Kuopion seudulle. 2020-luvun alussa asuttujen reviirien määrä on noin 150 (Kuvio 2).

Pesimisympäristöjen muutos

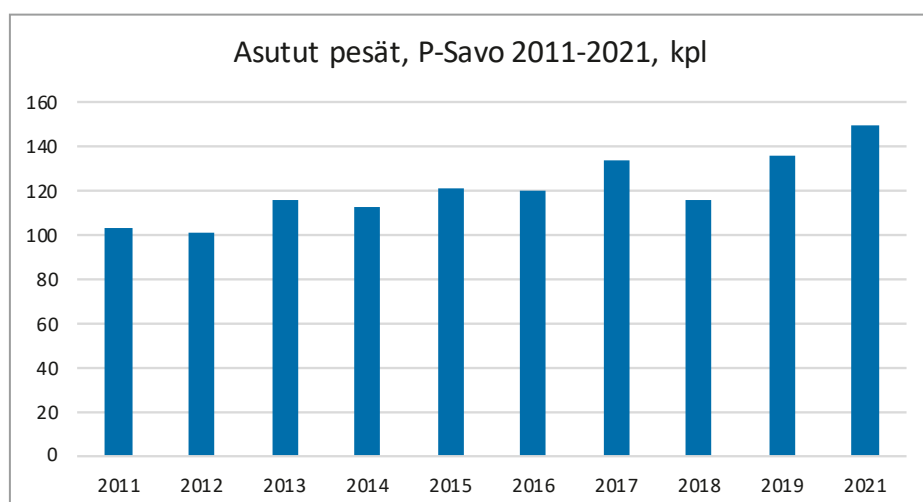
Tutkimusta aloitettaessa saatiin useita ilmoituksia vanhoista järviympäristön pesäpaikoista, joissa sääkset olivat yrittäneet pesiä vaihtelevalla menestyksellä. Suvasvedellä oli 1970-luvun alussa kaksi asuttua pesää, samoin Juurusvedellä. Suvasveden reviirit ovat säilyneet asuttuina nykypäiviin saakka. Juurusveden paikat autoituivat muutaman pesinnän jälkeen. Suurin osa pesistä oli asumattomilla metsäseuduilla, paikoin rämeillä.

Tutkimusjakson alussa valtaosa (67 %) Pohjois-Savossa tarkastetuista pesistä sijaitsi takamaiden metsissä suurissa hongissa tai korkeiden mäkien kolmiomittaus-torneissa, 25 % saarissa ja rannoilla ja 8 % suoympäristöissä (Kauppinen & Lyytikäinen 1971). Runsassoisilla seuduilla suoympäristöjen osuus on koko ajan ollut suurempi. 1980-luvun alussa ei vielä ollut tapahtunut merkittäviä muutoksia (Lyytikäinen 1984, 1985). 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alkuvuosina uusia pesiviä pareja ilmestyi hyville sääksibiotoopeille mm. Rautalammin-Suonenjoen-Tervon reittijärville, Keiteleelle ja Pielavedelle sekä Suvasvedelle. Muutamat Rautavaaran ja Sonkajärven vesistöt sekä Tuusniemen Juojärvi saivat myös pesivän kannan. Juurusveden vanhat pesäpuut otettiin käyttöön noin 25 vuoden jälkeen. 2000-luvun alussa ensimmäinen pari ilmeisesti lähes sataan vuoteen (Suomalainen 1908, Lyytikäinen 1986) asettui Pohjois-Kallavedelle Kuopion kaupunkialueen tuntumaan. Nyt alueella on yhdeksän pesivää paria. Vuonna 2007 todettiin ensimmäinen pesintä 1960-luvun lopun jälkeen Etelä-Kallavedellä. Tämän jälkeen kasvua on ollut keskimäärin yksi pari vuodessa, nyt 14–15 pesivää paria. Etelä-Kallaveden sääksipopulaatio lieneekin Rautalammin-Konneveden Etelä-Konneveden ohella yksi Suomen tiheimmistä. Näillä molemmilla järvillä sääksen menestymisen tukena on laajahko luonnonsuojelualue.

Runsastumisen myötä sääkset ovat siirtyneet pesimään suurten tai keskikokoisten järvien saariin ja niemiin, lajin alkuperäiseen pesimisympäristöön, vähitellen 1980-luvulla ja runsaammin 1990- ja 2000-luvuilla (Lyytikäinen 2008). Nykyisin havaitut uudet pesät ovat lähes poik-

Kuvio 1. Asutut kalasääsken pesät Kuopiossa, Rautalammissa, Pielavedellä ja Sonkajärvellä 1971–2021. Pisteet 10 vuoden välein.

Kuvio 2. Asuttujen kalasääsken pesien määrä Pohjois-Savossa vuosittain 2011–2021.

Kalasääsken pesä järvimaisemassa. Pesässä on kaksi isoa poikasta. Sonkajärvi, Haajaistenjärvi, heinäkuu 2020. © ARI LYYTIKÄINEN.

Kalasääski, pesimistulos Pohjois-Savossa 2021

Kunta	Asuttuja kpl	Asumatto- mia kpl	Tarkastet- tuja yht.	Poikueita yht.	Poikasia yht.	Poik./ as.p.	Poik./ poikue	Tarkastaja
Iisalmi	0	0	0	0	0	0,00	0,00	KR
Kaavi	5	4	9	4	8	1,60	2,00	SR
Keitele	3	3	6	3	4	1,33	1,33	TO, HL, TH
Kiuruvesi	1	0	1	1	3	3,00	3,00	KR
Kuopio, Kuopio	26	10	36	20	40	1,54	2,00	AL, TO, HL
Kuopio, Juankoski	3	2	5	3	8	2,67	2,67	TO, HL
Kuopio, Karttula	3	8	11	3	7	2,33	2,33	AL
Kuopio, Nilsia	2	2	4	2	6	3,00	3,00	TO, HL, SR
Kuopio, Vehmersalmi	9	2	11	3	7	0,78	2,33	AL
Kuopio, Maaninka	3	0	3	3	7	2,33	2,33	AL, TO, HL
Lapinlahti	3	1	4	3	7	2,33	2,33	TO, HL
Leppävirta	7	4	11	5	8	1,14	1,60	AL
Pielavesi	15	5	20	13	28	1,87	2,15	KR, TO, HL
Rautalampi	22	13	35	14	36	1,64	2,57	AL, TH
Rautavaara	6	1	7	5	10	1,67	2,00	AL, TO, HL
Siilinjärvi	5	3	8	4	8	1,60	2,00	TO, HL
Sonkajärvi	8	6	14	5	13	1,63	2,60	AL, VH
Suonenjoki	13	13	26	8	14	1,08	1,75	AL
Tervo	5	7	12	4	8	1,60	2,00	AL, TO, HL
Tuusniemi	4	2	6	4	8	2,00	2,00	AL, SR
Varkaus	2	5	7	2	2	1,00	1,00	AL
Vesanto	1	0	1	1	2	2,00	2,00	TH
Vieremä	3	1	4	3	5	1,67	1,67	VH
Yhteensä P-S 2021	149	92	241	113	239	1,60	2,12	

Taulukko 1. Kalasääsken pesimistulos kunnittain Pohjois-Savossa 2021. Kuopio ja sen liitoskunnat ovat omilla riveillään.
 AL=Ari Lyytikäinen KR=Kalevi Rutonen SR=Seppo Räsänen TO=Tapio Osala VH=Vesa Hyyryläinen TH=Tomi Hakkari
 HL=Harri Laakkonen

Kalasääsken poikue. Kuopio, Pohjois-Kallavesi, heinäkuu 2020. © ARI LYYTIKÄINEN

keuksetta järviympäristöissä. Suoympäristössä pesiä on vielä muutamia mm. Rautavaaralla, Sonkajärvellä, Pielavedellä ja Suonenjoella. Usein näissäkin on vesistö melko lähellä. Noin 35 vuoden kehityksen tuloksena pesimismaisemien jakauma on jokseenkin päinvastainen kuin tutkimuksen alussa; karkeasti 80 % järvillä, 15 % soilla ja 5 % metsissä. Sama kehitys on havaittu muuallakin Järvi-Suomessa, mm. Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeessä sekä Uudellamaalla (Saurola 2017, Rautiainen 2021).

Myrskytuhojen vuosi 2021, parimäärä kasvoi, pesimistulos keskinkertainen

Pesimiskaudella 2021 tarkastettiin maakunnan alueella 241 kalasääsken pesäpuuta. Asutuksi todettiin 149 pesää, 13 enemmän kuin kaksi vuotta aikaisemmin. Pesimistulos kuitenkin jäi huonommaksi. Runsaimmin uusia pesiä havaittiin Kuopion ympäristössä Kallavedellä. Lievä kannan vahvistuminen jatkui Ylä- ja Koillis-Savon alueilla.

Pesimistulos (poikasten määrä/asuttu pesä) on tutkimuksen aikana vaihdellut välillä 1.5–1.8. Vuoden 2021 tulos 1.60 poikasta on selvästi pienempi kuin vuoden 2019 hyvä tulos 1.84. Se on kuitenkin lähellä pitkäaikaista keskiarvoa. Havaittujen poikueiden määrä 113 on pienempi kuin vuonna 2019 (115) samoin poikasten määrä, noin 239 (250). Noin 125 poikasta rengastettiin, loput kuvattiin dronella tai havaittiin lentopoikasina.

Tuloksessa on huomattavaa alueellista vaihtelua. Pielavedellä pesinnät tuottivat keskimääräistä paremmin poikasia, 1.87 / pesintäyritys. Maaningalla, Lapinlahdella ja Tuusniemellä pesinnät onnistuivat myös hyvin. Pesimiskausi oli sääoloiltaan muuten melko suotuisa, mutta kesäkuun lopun kovat myrskyt riepottelivat pesiä hajalle mm. Keiteleellä (Tapio Osala, kirj. ilm.), Leppävirralla, Vehmersalmella ja Varkaudessa, pesimistulos vain 0,78–1,33 / pesintäyritys. 14–15 selvästi tai todennäköisesti myrskyn tuhoamaa pesintää havaittiin tarkastuksissa. Pienten pesäpoikasten kuolleisuus on myös saattanut kasvaa kesäkuun lopun hellepäivinä. Keskeytyneitä pesintäyrityksiä todettiin tavanomaista enemmän (Taulukko 1).

Kiitokset

Rengastajatoverit ovat hoitaneet vastualueensa kiitettävästi suuria ponnistuksia ja valtavaa sitoutumista vaativassa tutkimustehtävässä. Tutkimuksen aikana lukuisat luonto- ja lintuharrastajat, kesä-

Uusi pesäalusta ja tekopesä vanhan pesäpuun latvassa, josta pesä oli pudonnut edellisellä syksynä. Rautalampi, Niinivesi. Maaliskuu 2021. © ARI LYYTIKÄINEN.

mökkien asukkaat ja paikalliset ihmiset ovat ilmoittaneet havaitsemiaan uusia kalasääsken pesiä, joko suoraan tutkijoille tai alkuvuosina Kuopion Museolle, viime aikoina hyvin paljon Luonnontieteelliselle keskusmuseolle (petolintuseuranta@luomus.fi) tai Sääksisäätiölle (saaksi@saaksisaatio.fi). 1970-luvun aktiivisena havaintojen ilmoittajana kunnostautui erityisesti Eino I. Hyvärinen (Pielavesi), usein myös kumppanina kirjoittajan maastoretillä. 1990-luvulta lähtien uusia pesiä ovat ilmoittaneet varsinkin Jorma Tuomainen (Kuopio), Olli Korhonen (Suonenjoki) ja Pekka Jalkanen (Suonenjoki). 1970- ja 1980-luvuilla tekopesien rakentamisessa ja tarkastusretkillä avustivat mm. Pekka Tenhunen (Kuopio/Tuusniemi), Reino Koponen (Leppävirta), Kari Eskelinen (Kuopio), Paavo Eskelinen (Kuopio) ja Vilho Kankunen (Varkaus/Joroinen).

Seurannan kuluessa Pohjois-Savon tutkijat ovat ilmoittaneet Luonnontieteellisen keskusmuseon sääksirekisteriin noin 9750 pesätarkastusta. Osa tästä määrästä on laajareviirisillä tutkijoilla (Hakkari, Hyryläinen, Lyytikäinen) myös naapurimaakunnista. Seuranta ja poikasten rengastaminen sekä tekopesien rakentaminen on koko ajan ollut vapaaehtoistoimintaa. Merkittävänä apuna ovat olleet ajoittain saadut stipendit ja apurahat: Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys, yhdistetty stipendiraasto 1984, stipendi (Lyytikäinen), 2017 ja 2018 luontosatset (Osala), 2019 ja 2021 jäsenapurahat (Osala) sekä Sääksisäätiö 1996 stipendi (Lyytikäinen).

Kirjallisuus

- Kauppinen, J. & Lyytikäinen, A. 1971. Kalasääsken pesiminen Pohjois-Savossa. Savon Luonto 4, 13–19.
- Lyytikäinen, A. 1984. Kalasääsken pesiminen Kuopion läänissä 1980-luvun alussa. Siivekäs 3 (3), 81–87.
- Lyytikäinen, A. 1985. Kalasääsken pesiminen Pohjois-Savossa 1984–1985. Siivekäs 6 (2), 38–41.
- Lyytikäinen, A. 1986. Pohjois-Kallaveden vesimaiseman ja linnuston kehityksestä. Summary: Changes in the lake landscape of North Kallavesi and its avian fauna. Savon Luonto, ALE Fennica 4, 1–18.
- Lyytikäinen, A. 2008. Kalasääsken pesimisympäristöt ja niiden tila Itä-Suomessa 1970–2007. Rengastajan vuosikirja 2008, 30–33.
- Rautiainen, S. 2021. Sääksen asuinsojilta eteläisen Päijänteen rannoilta ja metsistä. Sääksirengastaja Pentti Alhon sääksimuistoja 1960-luvulta ja 1970-luvun alusta. 8 s.
- Saurola, P. 2017. Suomen sääksen 1971–2016. Summary: Finish Ospreys (Pandion haliaetus) 1971–2016. Linnutvuosikirja 2016, 32–41.
- Suomalainen, E.W. 1908. Kallaveden seudun linnusto. Topografinen tutkielma. Referat: Über die Vogelfauna der Umgebungen des Kallavesi-Sees in nördlichen Savo (Savolaks), Finnland. Eine topographische Studie. Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica 31 (5). 150 s.

Merikotkat

Tapio Osala

Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys avasi viime keväänä luontokuvaan keskittyvän Gallerian Luontotuvallaan Puijonkadulla ja sen ensimmäinen näyttely oli Sääksi-säätiön Hannu Vainiopekan kuviin perustuva ”Merikotkan paluu”. Merikotkatyöryhmään toimii nykyään Sääksisäätiön alaisuudessa.

Näyttelyn aikana löytyi Pohjois-Savon toinen merikotkan poikaspesä, nyt Pielavedeltä. Pesä oli uusi ja sen toisella emolla oli Merenkurkun aluerengas. Ne munivat kaksi munaa ja toisesta kehittyi lentokykyinen poikanen.

Nilakan merikotkapari jatkaa vakaata poikastuottoa, nyt taas kaksi. Yhteensä meiltä on nyt päässyt siivilleen yhdeksän merikotkaa. Aikuisia merikotkia kyllä havaitaan reilusti, mutta on myös todettu, että aikuinen pari saattaa useammankin vuoden pyöriä suppealla alueella ennen pesinnän aloittamista. Pielaveden ensikerätyksen onnistunut pesintä on enemmän poikkeus kuin sääntö.

Pohjois-Karjalassa pesi neljä merikotkaparia, joista kolme onnistuneesti.

Valtakunnallisesti merikotkan sisämaan valloitustahti on hieman rauhoittunut.

Uusia merikotkareviireitä löytyi viime vuonna Etelä- ja Keski-Suomen sisämaassa kuusi, Kainuu/Koillismaalla neljä, Lapissa kymmenen.

P.S. Vuonna 2022 tulee Pohjois-Savossa olemaan kaksi sääksen nettikamerapesää.

Merikotka. MARKKU UKKONEN

Lintuharrastukseni alkua muistellen

Aarne Hagman

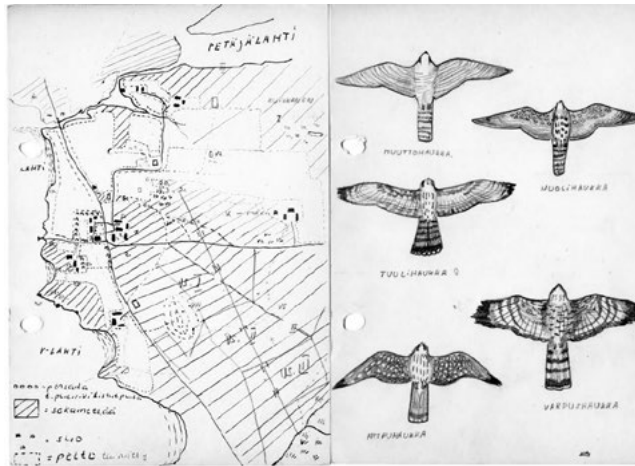
Singerrän pyörällä kohti Riistavettä. Käännyin risteyksestä vasemmalle ja jatkan matkaa ensin ylämäkeen ja sitten alamäkeen nelisen kilometriä. Kyllä sen järven pitäisi kohta näkyä. Tuossa on notkelmassa joku vesistö. Jokunen sinisorsa näkyy ruovikon laidalla uiskentelevan ja kalatiira leluttelee. Eipä tämä oikein semmoiselta lintupaikalta näytä, mistä kuopiolaiset lintuharrastajat Savon Sanomissa kertoivat...

Lintuharrastukseni alkoi kotipaikalla Muuruveden maatalouskoululla 1960-luvun alkupuolella. Sytykkeenä mihin tahansa luontoharrastukseen voi olla esimerkiksi koulun luontokerho tai joku pitemmälle harrastuksessaan edennyt henkilö. Meillä parhaan leikkikaverini kanssa ei näin ollut. Jostain vain saimme kipinän. Emme ketään muita harrastajia tunteet ja muutenkin lintujen seuraaminen ihan vain ns. huvin vuoksi oli maaseudulla vielä outoa puuhaa. Tietoa sain sinisistä MMM Lintuharrastus- kirjasta. Hankin määräysoppaaksi Linnut värikuvina-kirjan ja Leo Lehtosen Jokamiehen lintukirjan. Zuiho-kiikarit kävin ostamassa Kuopion Anttilasta maatalon töissä hankituilla rahoilla. Kaukoputkea ei minulla eikä kaverilla ollut. Eipä semmoisesta ollut paljon tietoaakaan ja jos olisi ollut, ei olisi rahat sen hankkimiseen riittäneet. Jonkinlainen kamera oli, mutta ainoa tallessa oleva lintukuva koulujaltani on kanahaukka-pesässä.

Varsinaista oikeaa harrastusta edelsi sen ajan pikkupoikien – näin jälkeen päin ajateltuna – vähemmän järkevä toimi eli ”räksän pesillä käynti”. Sen tuloksena kenkälaatikoihin kertyi aika liuta tyhjäksi puhallettuja räkättirastaan munia. Nykyisin somessa kysellään apua, mitä pitäisi tehdä, kun pesän alta löytyy pieni rastaan poikainen. Me emme sellaisia kyselleet, vaan... jääköön sanomatta. Kun tässä tunnustusten tielle läksin: Kyllä niistä laatikoista löytyi melkoinen kokoelma muidenkin lajien kuin rastaiden munia. Nykykatsannossa siis jopa rikollista puuhaa oli tämä ”lintuharrastuksemme” alku silloin.

Mutta palaanpa nyt siihen aikaan, kun harrastus sai parempia muotoja. Minulla on tallessa vain muutama dokumentti tuolta ajalta. En minä tosin kovin systemaatti-

sesti havaintoja muistiin merkannutkaan, mikä näin jälkeen päin ajateltuna on selkeä puute. Tässä on kuitenkin pari sivua tuolta ajalta: Piirsin kartan kotipaikalta, missä havaintoja eniten tein. Kartassa näkyy rajattuna erilaisia alueita. En enää tarkemmin muista, mutta jonkin sortin lintulaskentaa varten ne on tehty. Numeroidut pisteet ovat pönttöjä. Piirtämistä harrastin jo tuolloin: kuvassa näkemykseni haukoista.

Jotkut havainnot ovat jääneet kyllä niin elävästi mieleen, että voisin sijoittaa ne tarkasti kartalle. Olihan hienoa löytää ja tunnistaa ensimmäistä kertaa joku laji, joka ei sen ajan tietojemme mukaan mikään ihan tavallinen ollut. Tässä muutama muistelu. Pitkään sain kiikaroida ja kirjasta määrittää, että koivikossa erittäin taitavasti laulava lintu oli kultarinta. Naapurin piha-pellon takana olevassa metsikössä roikui koivun oksanhangassa kuhankeittäjän pesä. Peräniityn metsän takana oli Kuikkasen lampi. Sen reunalla oli suota ja siltä käytiin usein hakemassa kihokkeja ikkunalaudalle niiden karpäspyyntiä seurataksemme. Yhdellä reisulla yhytin kuusesta ison risupesän, jossa näkyi tuoreita lehväsiä. Pesän haltijakin oli paikalla ja mehiläishaukaksi se paljastui. Pimeällä oli aika kammottavaa kuunnella Alatie suunnasta lehtopöllön valittavaa ääntelyä. Sen pesä oli lähellä koulun päärakennusta vanhan koivun kolossa. Putaanjoen rannan matalikossa pyöri lintu, josta ei oikein saanut selvää, uiko vai kävelikö se: vesipääskyksi sen määritin. Staijauksesta en tiennyt vielä mitään, mutta kevään koulumatkoilla näkyi silloin tällöin suuriakin alliparvia, jotka seurasivat Muuruvesi-Akonvesi linjaa.

Tieteellisempää otetta tuli linnun pesien etsintään, kun tilasimme Helsingin yliopiston eläinmuseolta pesäkortteja. En muista, miten innokkaasti ja kuinka paljon niitä täytimme ja lähetimme, mutta jonkun verran kuitenkin: Ehkä se edellä mainittu kanahaukan pesä tuli niihin kirjatuksi ja monet pikkulintujen pesätiedot myös. Tähän liittyy lintuharrastukseni jännittävin kokemus. Tiesin tutkimuksesta, jossa

kartoitettiin kalasääsken pesintää Suomessa. Sille mieluisia pesäpaikkoja olivat mäkien päällä olleet kolmiomittaustornit. Västinnäällä, jossa usein kesäisin käytiin muutenkin oli sellainen ja tiedossa oli myös sääksen pesä siellä. Taiteenharrastajat tietänevät, että Västinnäki näkyy taustalla Eero Järnefeltin maalauksessa ”Heinäkuun päivä”. Olin jo vähän isompi poika ja päätin kiivetä torniin katsomaan, montako munaa tai mahdollisesti poikasta pesässä on. Torniin piti kiivetä sen ulkolaidalla kulkevia hataria tikkaita pitkin. Kyllä pelotti,

mutta jotenkin minä sinne ylös lavetille pääsin. Mutta ei pesä tietenkään sillä ollut vaan sen yläpuolella. Pesään kurkatakseeni olisi pitänyt vielä kiivetä lavetin laidan päälle. Onneksi tulin järkiini ja tutisevin jaloin sain itseni keploteltua tikkaille ja takaisin turvallisesti maan pinnalle. Vanhemmat eivät tietenkään tieneet tästä seikkailusta mitään.

Hiukan tosiaan harmittaa, ettei minulla ole juurikaan kirjallisia dokumentteja lintuhavainnosta jäljellä. Siksi myös vertailut siitä, oliko linnusto ja lajisto silloin erilainen kuin nyt perustuu muistikuviiin. Muutaman asian voin esimerkin omaisesti kyllä varmaksi sanoa. Naakkoja, joita nykyisin näkee melkein joka taaajamassa ei tuolloin ollut yhtään. Varpusia oli mutta pikkuvarpunen oli täysin tuntematon laji. Peltosirkku on nykyisin erittäin harvinainen. Silloin sen vienoa laulua voi kuunnella joka kesä vaikkapa Polyiniityllä.

...Jutun alkuun palatakseni. Käännyin liian aikaisin eli läksin polkemaan Kaavin suuntaan. Olisi pitänyt ajaa Riistaveden kylälle ja kääntyä Tuusniemen tielle. Lintujärvi tuli sitten tutuksi viitisentoista vuotta myöhemmin, kun Kuopioon asettuneena tulin mukaan Kuikan toimintaan.

Pohjois-Savon lintuvuosi 2021

Eelis Rissanen

Lintuvuoden 2021 osalta katsauksessa käsitellään lajit, joiden esiintymisen osalta on selkeästi kommentoitavaa. Tavoite on kirjoittaa muista lajeista koosteita pidemmältä ajanjaksolta.

Talvi oli kunnan vanhan ajan talvi. Tammikuun alussa lunta oli vielä vähän, mutta kuun aikana sitä satoi merkittävästi lisää. Pakkasia oli reilusti ja loppukuusta elohopea kipusi jopa parinkymmenen asteen tienoolle. Helmikuussa lunta satoi lisää ja pakkasen kävi välillä jopa kolmekymmenen pakkasasteen tietämissä. Loppukuusta lämpeni hiukan. Maaliskuu oli kylmä, mutta loppukuusta lämpeni reilusti, joka edisti samalla ensimmäisten muuttolintujen saapumista. Lumipeitekin hupeni merkittävästi.

Kevät oli pitkään viileä, ja lämpimät kelit tulivat kerralla toukokuussa. Huhtikuu oli vaihtelevaa ja verrattain viileää ja luntakin satoi välillä. Lumet sulivat kuitenkin pikkuhiljaa huhtikuun aikana. Toukokuun alkukin oli verrattain viileää, kunnes 12.5. rikottiin helleraja ja koko loppukuun oli lämmin. Tässä vaiheessa monet hyönteissyöjät saapuivat ryminällä. Toukokuun lopulla oli hiukan viileämpi jakso.

Kesäkuun alussa lämpeni ja sen jälkeen kesä oli ennätyslämmin aina elokuulle saakka. Sademäärät olivat normaalia vähäisempiä.

Syksy oli lämpimämpi aina lokakuulle saakka. Lokakuun lopussa oli kylmempi jakso, jolloin satoi myös lunta ja se ajoi viimeisiä muuttajia liikkeelle. Järvet jäätyivät osittain. Marraskuu oli lämmin ja lunta oli vähän. Sulapaikat laajenivat ja isommat järvet olivat edelleen sulia. Marraskuun lopulla talvi vahvasti otettaan uudelleen, jolloin kylmeni ja satoi lunta. Joulukuun alussa pienemmät järvet jäätyivät, mutta isommilla järvillä oli sulaa. Joulukuun puolivälissä sää kylmeni reilusti ja isommat järvetkin jäätyivät kunnolla.

Eri lajien kohdalla käydään läpi olennaisimmat lintuvuoden asiat. Katsauksen luettavuuden takia osio on jaettu erilaisiin ryhmiin. Kevään ensimmäisistä ja syksyn viimeisistä muuttajista on koottu muuttotaulukko.

Katsaukset perustuvat pelkästään lintutietopalvelu Tiiran havaintoihin. Vuonna 2021 havaintojen lukumääräksi tuli 34 987 yhteensä 674 029 yksilöstä. Lukemissa jäätin huippuvuodesta 2020 (35 604/1 156 482) yksilöstä. Mutta oltiin kuitenkin reilusti edellä muutamasta aiemmasta vuodesta 2019 (31 010/439 837) ja 2018 (30 925/415 406).

Havaintojen osalta käytetään tuttuja lyhenteitä, jotka on listattu lyhennelaatikkoon. Kuntalyhenteet ovat myöskin jo aiempina vuosina standardoidut, joissa on otettu huomioon kuntaliitokset. Vuoden 2021 alusta ei tapahtunut uusia kuntaliitoksia.

Käytetyt lyhenteet

k	koiras
n	naaras
1 kn	1 koiras ja 1 naaras
p	paikallinen
m	muuttava eli matkalennossa
N	lennossa pohjoiseen
S	lennossa etelään
E	lennossa itään
W	lennossa länteen
	(väli-ilmansuunnat vastaavasti)
kiert.	kiertelevä
Ä	laulava tai soidinääntelevä
Än	laulava ja nähty
ä	muuten ääntelevä, äänihavainto
n-puk	naaraspuukainen
jp	juhlapuku
tp	talvipuku
vp	vaihtopuku
pull	untuvapoikanen
juv	1. täydellinen puku
ad	aikuispuku
1kv	samana vuonna syntynyt lintu
2kv	edellisenä vuonna syntynyt lintu
yks.	yksilö, yksilöä
a	parvi;
	a5 = viiden parvi
	5a = viisi parvea
	100 m (5a) =
	yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
us	useita
A/B	lajilleen määrittämätön hanhi
Anser	lajilleen määrittämätön harmaahanhilaji
Branta	Branta-suvun hanhi

Käytetyt kuntalyhenteet

Iis	Iisalmi	Rva	Rautavaara
Kaa	Kaavi	Sii	Siilinjärvi
Kei	Keitele	Son	Sonkajärvi
Kiu	Kiuruvesi	Suo	Suonenjoki
Kuo	Kuopio	Ter	Tervo
Lap	Lapinlahti	Tuu	Tuusniemi
Lep	Leppävirta	Var	Varkaus
Pie	Pielavesi	Ves	Vesanto
Rau	Rautalampi	Vie	Vierämä

MUUTTAJA- TAULUKKO 2021

Eelis Rissanen

Taulukkoon on koottu vuodelta 2021 ensimmäiset ja viimeiset muuttajat yleisimmistä lajeista. Harvinaisemmat lajit käsitellään omassa katsauksessaan. Muuttajista on selkeyden vuoksi merkitty vain yksi päivämäärä sekä havaintokunta (tai kunnat). Mikäli laji on havaittu vähintään kolmessa paikassa ensimmäisenä havaintopäivänä, on taulukkoon merkitty eri puolilla. Taulukosta puuttuvat seuraavat lajit: laulujoutsen, sinisorsa, telkkä, isokoskelo, merikotka, kanahaukka, varpushaukka, mustarastas, räkättirastas, peippo, tikli ja vihervarpunen. Näiden lajien osalta muuton kulkua on hankala hahmottaa. Muuttokaudelta puuttuvat havainnot on merkitty esim. ”ei kevähavaintoja”.

Tundranhanhet. MARKKU UKKONEN

* Saapumis- tai myöhäisyyssennätys
** kevään viimeinen ja syksyn ensimmäinen
muuton alkua tai loppua ei voitu määrittää

pikkujoutsen	15.4.	Kei	31.10.	Suo
metsähanhi	25.3.	Iis	31.10.	Suo
lyhytnokkahanhi	11.4.	Kuo	ei syyshavaintoja	
tundranhanhi	1.4.	Kuo	8.11.	Sii
merihanhi	31.3.	Kuo, Sii	10.10.	Lep
kanadanhanhi	28.3.	Suo	24.10.	Sii
valkoposkihanhi	18.4.	Kuo	5.11.	Kuo
sepelhanhi	21.5.	Kuo	23.10.	Kuo
ristisorsa	ei kevähavaintoja		24.8.	Kiu
haapana	11.4.	Suo	6.12.	Vrk
harmaasorsa	19.4.	Kuo, Kuo	ei syyshavaintoja	
tavi	2.4.	Vrk	##	
jouhisorsa	13.4.	Iis	24.10.	Kuo
heinätavi	19.4.	Kuo	ei syyshavaintoja	
lapasorsa	16.4.	Lap. Kuo	24.10.	Sii
punasotka	10.4.	Lap	ei syyshavaintoja	
tukkasotka	2.4.	Iis, Vrk	24.11.	Suo
lapasotka	7.5.	Kuo	13.11.	Kei
alli	7.5.	Kuo	13.11.	Suo
mustalintu	11.4.	Kuo, Sii	10.12.	Kuo
pilkksiipi	9.5.	Kuo	5.12.	Lep
uivelo	5.4.	Sii	19.11.	Suo
tukkakoskelo	10.4.*	Kuo	27.11.	Ter
kaakkuri	18.4.	Rau	23.10.	Kuo
kuikka	14.4.	Vrk	13.11.	Suo
silkkiuikku	9.4.	Vrk	16.11.	Kuo
härkälintu	22.4.	Kuo	13.10.	Vrk
mustakurkku-uikku	23.4.	Kaa	11.10.	Kuo
merimetso	11.4.	Kuo, Vrk	27.11.	Vrk
kaulushaikara	5.4.	Lep	9.10.	Kuo

jalohaikara	21.4.	Kuo	16.10.	Kuo
harmaahaikara	6.4.	Kuo	6.11.	Sii
mehiläishaukka	17.5.	Kuo	3.10.	Sii
haarahaukka	11.4.	Kuo, Sii	14.10.	Kei
ruskosuohaukka	11.4.	eri puolilla	23.9.	Kuo
sinisuohaukka	4.4.	Iis	19.10.	Kuo
arosuohaukka	15.4.	Kiu, Kuo	15.9.	Kuo
hiirihaukka	24.3.	Kuo	17.10.	Kuo
piekana	11.4.	eri puolilla	2.11.	Kuo
maakotka	20.2.	Lap	##	
sääksi	11.4.	Kuo, Rau	26.9.	Kuo
tuulihaukka	1.4.	Lep	11.11.	Kuo
ampuhaukka	4.3.	Kuo	8.12.	Kuo
nuolihaukka	2.5.	Iis, Sii	17.9.	Sii
muuttohaukka	24.4.	Rau, Rvr	18.10.	Sii
luhtakana	15.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	
luhtahuitti	3.5.	Kuo	4.7.	Suo
ruisräikkä	21.5.	Ter	24.7.	Kuo
liejukana	11.4.	Lap	27.9.	Sii
nokikana	30.3.	Vrk	27.9.	Sii
kurki	27.3.	Iis	12.11.	Kuo
meriharakka	11.4.	Vrk	14.10.	Vrk
pikkutylli	20.4.	Lep	26.8.	Sii
tylli	17.4.	Sii	1.10.	Sii
kapustarinta	4.4.	Rau	9.10.	Kuo
tundrakurmitsa	24.5.	Iis	17.8.	Sii
töyhtöhyppä	24.3.	eri puolilla	12.10.	Kuo
pulmussirri	ei kevähavaintoja		4.8.	Sii
pikkusirri	15.5.	Sii	9.9.	Sii
lapinsirri	15.5.	Sii	21.8.	Sii
kuovisirri	ei kevähavaintoja		22.8.	Sii
suosirri	21.5.	Sii	1.10.	Sii
jänkäsirriäinen	23.5.	Sii	18.8.	Sii
suokukko	28.4.	Kuo	15.10.	Tuu
jänkäkurppa	13.4.	Kuo	21.11.	?+
taivaanvuohi	8.4.	Ves	6.11.	Sii
lehtokurppa	4.4.	Lep	4.12.	Kuo
mustapyrstökuiri	22.4.	Sii	30.7.	Kuo
punakuiri	7.5.	Kuo	13.9.	Sii
pikkukuovi	26.4.	Kuo, Son	24.8.	Kuo
kuovi	10.4.	Kuo	5.9.	Kuo
mustaviklo	30.4.	Kuo	14.8.	Kuo
punajalkaviklo	21.4.	Kuo, Sii	8.8.	Sii
valkoviklo	16.4.	Kuo	12.9.	Sii
metsäviklo	11.4.	Kuo, Lap	11.8.	Kuo
liro	27.4.	Sii	11.9.	Sii
rantasipi	26.4.	Iis	26.8.	Iis
karikukko	22.5.	Sii	ei syyshavaintoja	
vesipääsky	23.5.	Sii	5.8.	Sii
pikkulokki	12.4.*	Kuo	27.8.	Kuo
naurulokki	28.3.	Vrk	4.11.	Sii
kalalokki	23.3.	Vrk	20.11.	Kei
selkälokki	28.3.	Vrk	6.10.	Kuo
harmaalokki	28.2.	Kuo	18.12.	Kuo
merilokki	16.3.	Vrk	14.10.	Kuo
kalatiira	22.4.	Vrk	10.9.	Lap
uuttukyyhky	24.3.	Sii	19.10.	Kuo
sepelkyyhky	8.3.	Kuo	1.12.	Vie

käki	7.5.	Kuo	15.9.	Lep
sarvipöllö	11.4.	Rau	13.10.	Rau
suopöllö	17.4.	Rau	28.10.	Sii
tervapääskey	13.5.	Vrk	1.9.	Kuo
käenpiika	11.5.	Kei, Sii	15.7.	Rvr
kangaskiuru	13.4.	Sii	ei syyshavaintoja	
kiuru	24.3.	Sii	11.10.	Sii
törmäpääskey	8.5.	Rau	22.8.	Kuo
haarapääskey	23.4.	Vrk	26.9.	Kuo
räystäspääskey	30.4.	Sii	15.9.	Sii
metsäkirvinen	29.4.	Lep	3.10.	Suo
niittykirvinen	5.4.	Sii	6.11.	Sii
lapinkirvinen	ei kevähavaintoja		2.10.	Iis
keltavästäräkki	8.5.	Kuo, Tuu	19.9.	Sii
västäräkki	1.4.	Kuo	24.11.	Vrk
koskikara**	11.4.	Suo	24.10.	Kuo
peukaloinen	31.3.	Kuo, Vrk	13.10.	Ves
rautiainen	9.4.	Kuo	11.10	Kuo
punarinta	30.3.	Suo	3.11.	Vrk
satakieli	14.5.	Sii, Vrk	ei syyshavaintoja	
sinirinta	11.5.	Kuo, Sii	26.9.	Kuo
mustaleppälintu	ei kevähavaintoja		23.10.	Kuo
leppälintu	7.5.	Rau	9.10.	Kuo
pensastasku	9.5.	Kuo	15.9.	Lap
kivitasku	18.4.	Suo	30.10.	Kuo
sepelrastas	21.4.	Kuo	19.10.	Kuo
laulurastas	10.4.	Rau	17.10.	Sii
punakylkirastas	5.4.	Lep	6.12.	Suo
kulorastas	2.4.	Kuo	6.11.	Kaa
pensassirkkalintu	1.6.	Iis	8.7.	Kuo
viitasirkkalintu	25.5.	Kuo	1.7.	Kuo
ruokokerttunen	12.5.	Sii, Vrk	10.9.	Sii
rytikerttunen	19.6.	Vrk	ei syyshavaintoja	
luhtakerttunen	26.5.	Kuo	ei syyshavaintoja	
viitakerttunen	18.5.	Kuo	16.9.	Sii
kultarinta	13.5.	Kaa, Lep	ei syyshavaintoja	
mustapääkerttu	13.5.	eri puolilla	27.11.	Kei
lehtokerttu	12.5.	Kuo	22.9.	Sii
hernekerttu	11.5.	eri puolilla	22.9.	Vrk
pensaskerttu	13.5.	Kuo, Lep	5.9.	Kuo
idänuunilintu	22.5.	Kuo	14.7.	Kuo
sirittäjä	11.5.	eri puolilla	5.8.	Sii
tiltalti	17.4.	Tuu, Tuu	11.10.	Suo
pajulintu	4.5.	Kuo	4.10.	Lap
harmaasieppo	11.5.	Lep	15.9.	Kuo
pikkusieppo	11.5.	Sii	16.9.	Lep
kirjosieppo	22.4.	Iis	18.9.	Rau
kuhankeittäjä	23.5.	Kuo	29.7.	Kuo
pikkulepinkäinen	12.5.	Vrk	30.8.	Suo
mustavaris	25.3.	Kei	ei syyshavaintoja	
kottarainen	24.3.	Kiu, Kuo	17.12.	Vrk
järripeippo	3.4.	Kuo	21.11.	Suo
hemppo	31.3.	Kuo	30.9.	Kuo
punavarpunen	13.5.	Lap, Sii	26.8.	Sii
lapinsirkku	11.4.	Kuo	23.9.	Kuo
pulmunen	23.3.	Kuo	12.11.	Iis
pohjansirkku	2.5.	Iis	23.9.	Iis
pajusirkku	2.4.	Suo	18.10.	Sii

Metsähanhi. JUKKA TUOVINEN

VESILINNUT

Jyrki Uotila

JOUTSENET JA HANHET

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

Nähtiin vielä joulukuun alussa suurina parvina alueen sulapaikoilla: 1.12. Kuo Keihässalmi 120p, 2.12. Lap, Mäntylahti 90 p, ja 15.12. Kuo Hussolansaari 100 p. Tämän jälkeen talven suurin paikallisparvi oli 19.12. Kuo Viannankosken 15 p. Keväällä muutto vilkastui edellisvuotta myöhemmin ja ensimmäinen satasen lepäilijäparvi ilmoitettiin vasta 16.4. Kuo Lapinjärveltä ja suurin massa (200p) nähtiin vasta 21.5. Lap Immolantiellä, kun saman aikaan Kaa-villa oltiin jo hautomassa. Syksyllä sentään riitti laskettavaa: 28.9. Kiu Tapelinperä 437 p, 1.10. Suo Suihkola 334 p ja 23.10. Iis Hernejärvi 350 p. Syysmuutto hiipui jo marraskuussa ja 4.12. Kuo Silmäsuon 5 m olivat viimeiset etelänmatkaajat.

Metsähanhi *Anser fabalis*

Kevään suurimmat lukemat ynnättiin totu-

tusti Kuo Lapinjärven ympäristössä: 15.4. 900 p ja 17.4.–18.4. 500 p. Tämän jälkeen ilmoitettiin harmaahanhilajina 22.4. 1180 p, 30.4. 1100 p. ja 2.5.–6.5. 1000 p. Muualta suurimmat kuitit olivat: 24.4. Kuo Patajärvi 615 p ja 28.4. Rau Rastunsuo 456 p. Eniten muuttolennossa olevia (metsä)hanhia nähtiin toukokuun 10. päivän tienoilla: 8.5. Kuo Keihäsjärvi 750 m ja Kiu Tervatienperä 330 m + 870 anser sp:tä sekä 9.5. Kuo Puutossalmi 432 m ja 11.5. Kuo Puutossalmi 1720 sp:tä. Pesimäaikaisia havaintoja puolentusinaa, pääosin Sonkajärveltä, mutta varoitelevaa emoa parempaa varmistusta pesinnästä ei saatu. Syysmuuton huippu jäi tavallista vaatimattomammaksi 26.9. Kuo Myllymäki 207 m ja 18.10. Kiu Egypti 177 m.

Merihanhi *Anser anser*

Keväthavaintoja mukavan runsaasti, pääosin Maaningalta, jossa enimmillään oli 13 paikallista. Syysparvet kasvoivat edel-

lisvuodesta: 12.9. Kuo Pistekangas 53 p ja 24.9. Kuo Peräsuontie 32 p.

Tundrahanhi *Anser albifrons*

Maaningan Lapinjärven alueen lepäilijämäärät olivat tavallista suurempia. Seuraavassa parhaat päältä: 24.4. 214 p, 30.4. 200 p ja 3.5. 450 p. Muualta messevimmät lukemat olivat 18.4. Suo Suontee 60 p ja 26.4. Rau Rastunsuo 100 p. Syysmuutto jäi tavallista vaisummaksi ja 20.9. Kuo Kurkiharjun 70 m jäi huippulukemaksi.

Kanadanhanhi *Branta canadensis*

Pesintöjä ilmoitettiin Etelä-Kallavedeltä (4) ja Suonenjoelta (1). Lisäksi Keiteleellä kanukit viihtyivät pitkään kahdella reviirillä. Syksyn mielenkiintoisimmat parvet: 1.9. Iis Porosuo 14 NW, 18.9.–24.10. Sii Jälä 27 p.

Sepelhanhi *Branta bernicla*

Keväällä Kuo Palonurmella (21.5.–27.5.)

Laulujoutsenet. AARNE HAGMAN

ja Iis Kirmalla (22.5.–23.5) yksittäinen sepelhanhi lepäili vapojen joukossa. Lisäksi tehtiin 2 muuttohavaintoa: 21.5. Kuo Puutossalmi 27 m ja 28.5. Kuo (Maa) Leppälahti 6 m. Syksyiltä kaikkiaan 15 havaintoa, joista leppoimmat: 17.9. Lep Itkolampi 105 m, 4.10. Sii Jälä 8 p ja 13.10. Var Lehtoniemi 250 m.

Valkoposkihanhi *Branta leucopsis*

Keväällä muutto huipentui 21.5., jolloin eri puolilla maakuntaa ynnättiin kunnon lukemia: Kuo Puutossalmi 1600 m, Kuo Sammalniemi 500 m, Lep Turpeensalmi 2575 m, Rva Kari 520 m, Sii Raasio 750 m ja Sii Vuorela 600 m. Eniten muutolla lepäileviä hanhia nähtiin Kuo Lapinjärven alueella, jossa lepäilijöiden määrä kasvoi alkukuun (2.5.) kahdesta linnusta 3000 linnun massa 22.5. ja 24.5. Pesintöjä varmistettiin 3 (Kuo 2 ja Tuu 1). Syksyllä havaintorivejä kertyi alle puolet edellisvuoteen verrattuna, eli noin 250. Muuttavia valkoposkia nähtiin välillä 12.9.–23.10. ja nyt jäätin kauas edellisvuoden yli kymppi-tonnin muuttokuiteista. Ensimmäinen rynnäys oli 8.10. Kuo Tavinsalmen 2700 m. Kaksi päivää myöhemmin (10.10.) Tavinsalmella oli taas vilskettä 3720 m ja 633 p. Seuraava muuttopäivä oli 13.10, jolloin

päästiin seuraaviin lukemiin: Kuo Pirttiniemi 1032 m, Kuo Puutossalmi 1330 m ja Var Lehtoniemi 480 m. Tämän jälkeen oli vielä kaksi pikkuparviä päivää, 18.10. Kuo Puutossalmi 765 m ja 19.10. Sii Vehkamäki 743m. Myös paikallisten hanhien määrät jäivät selvästi edellisvuoden, jopa 10000 linnun massasta. Ensimmäinen tonnin kuittaus saatiin Kuo Lapinjärven seudulta 24.9. ja 7.10. lössi oli tuplaantunut ja siihen se sitten jäikin. Muualta saatiin myös muutama saman suurusluokan ilmoitus: 2.10.–11.10. Sii Jälä 1500 p, 8.10. Kuo Riistavesi 2950 p.

SORSAT

Haapana *Anas penelope*

Eniten paikallisia haapanoita nähtiin Kuo Lapinjärvellä, jossa 29.4.–3.5. oleskeli 250 p. Syksyn viimeinen nähtiin Var Kämärissä 6.12.

Tavi *Anas crecca*

Edelliskatsauksessa mainittu talvitavi nähtiin Var Pirtinvirrassa vielä 28.1. Keväällä Kuo Lapinjärven massa jäi alle viidensadan, 29.4. 495 p. Ja taas Varkauteen jäi yksi myöhäilijä, 13.12. 1p.

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*

Talvisorsia laskettiin Varkaudessa n 250 ja Kuopiossa n 150.

Jouhisorsa *Anas acuta*

Kuo Vesajoella oli enimmillään 79 paikallista jouharia 29.4.

Heinätavi *Anas querquedula*

Vain keväthavaintoja noin 30 yksilöstä.

Punasotka *Aythya ferina*

Vain 9 keväthavaintoa ja niistäkin osa samoista linnuista, joten yksilöitä vaati-mattomat 14, vaikka Iis Ahmolla nähtiin 4 ja Lap Linnansalmella 6 yhtä aikaa. Ja yllättäen Maaningalla ei nähty ainut-takaan.

Lapasotka *Aythya marila*

Tammikuun alkupäivinä Varkaudessa nähtiin 6.1. 2 ja 9.1. 1 paikallinen lapasotka. Keväällä nähtiin vain 16 sotkaa, joista puolet 8.5. Kei Hetejärvellä.

Alli *Clangula hyemalis*

Kallaveden suurimmat kevätynnäykset: 12.5. 195 p, 13.5. 210 p ja 17.5. 205 p. Muualta suurin lukema oli Suo Saunaniemen 48 p 14.5. Syksyn kovimmat

lukemat olivat Kuo Puutossalmen 160 p 3.10. ja Var Lehtoniemen 230 m 13.10.

Mustalintu *Melanitta nigra*

Keväältä yksi kolmenumeroinen ilmoitus, 12.5. Kuo Etelä-Kallavesi 138 p. Syysmuutolta parhaat ilmoitukset: 30.7. Kuo Puutossalmi 148 m + 17 p. ja 12.9. Sii Siltasalmi 90 p. Vuoden viimeinen oli 10.12. Kuo Tahkolla rinteessä huvitellut yksilö.

Pilkkasiipi *Melanitta fusca*

Oli tavallista vaisumpi muutto niin keväällä kuin syksyllä, kuten seuraavista huippuluvuista käy ilmi: 9.5. Kuo Puutossalmi 8 m ja 30.7. Kuo Puutossalmi 16 m. Vuoden viimeinen sinnitteli Lep Konnuk-sella 5.12. asti.

Telkkä *Bucephala clangula*

Rau Tyyrinvirralla ja Nokistenskella nähtiin joulukuun alkupäivinä yksinäinen naarastelkkä.

Isokoskelo *Mergus merganser*

Joulukuisia havaintoja tavallista runsaam-min mm. 4.12. Suo Koskelovesi 70 p, 6.12. Suo Iisvesi 98 p. ja 14.12. Kuo Puutossalmi 70 p. Puutossalmella oli vielä ekaekaa 30 p ja Pie Partakankaalla 2.1. 23 p, mutta sen jälkeen nähtiin enää muu-tamia lintuja. Varkaudessa (1/1) ja Puutos-salmella (/1) kärvisteltiin kevääseen asti. Keväällä Kuo Patajärvellä oli enimmillään 200 p 8.5. Syksyn massa oli ihan kunnol-linen 25.10. Kuo (Maa) Leppälahti 1000 p. Vuoden viimeiset nähtiin Maaningalla, 4.12. Viannankoski 1 p ja 6.12. Ahkio-lahti 1 p.

Tukkakoskelo *Mergus serrator*

Joulu- ja tammikuulta 5 talvihavaintoa (Suo 2, Rau 1, Kuo 1 ja Lep 1)

Uivelo *Mergus albellus*

Talvihavaintoja 13.1. asti 16 yksilöstä mm 4.12. Rau Tyyrinvirta 5 p ja 5.12. Suo Jauholahi 4 p. Syksyllä Suo Iisvedellä oli 16.11. 34 p.

KUIKAT JA UIKUT

Silkkiiukku *Podiceps cristatus*

Nähtiin vuodenvaihteessa (2020/2021) Sii Sulkavalla ja Var Käärmeniemiessä ja Siitinselällä. Keväällä Kuo Kallansilloilla oli vilkkainta 29.4. 86 p.

Mustakurkku-uikku *Podiceps auritus*

Pesijöitä totutuilla paikoilla: Kei Hetejärvi (7), Rau Rastunsuo (1) ja Son Sukeva (1).

Pilkkasiivet. MARKKU UKKONEN

Telkät. MARKKU UKKONEN

Tukkakoskelot. MARKKU UKKONEN

Metsäviklot. LEENA MEURONEN

KAHLAAJAT

Markku Ukkonen

Meriharakka *Haematopus ostralegus*

Kevään aloitushavainnot normaalilla aikataululla perinteisiltä ensitapaamispaikoilta Vrk Huruslahdelta sekä Kuo Kallansilloilta ja Kumpusaaresta. Kevään parhaat keräytymät pian aloituspäivien jälkeen: 14.4. Vrk Huruslahti 12 p, 20.4. Kuo Kallansillat 7 p ja 22.4. Kuo Puutossalmi 7 p. Selkeästi arktisiksi kevätmuuttajiksi tulkittavia menijöitä ei havaittu.

Pesijänä laji on viime vuosina vähitellen runsastunut alueellamme. Pesintätietoja ja pesimäaikaisia havaintoja kertyi nyt useimmista kunnistamme ja kaikkiaan noin 40 alueelta/paikalta. Kesähavainnot painottuivat 5-tien kuntiin Varkaudesta Iisalmeen. Pesinnän varmistaneita poikashavaintoja kirjattiin ainakin seitsemältä paikalta: Kuo Kelloniemi, Maaninka Hussolansaari–Tavinsalmi ja Maaninka Tuovilanlahti, Lap kirkonkylä, Nerkoo ja Tölvä sekä Sii Rissala. Syysmuutto käynnistyi heinäkuussa, jolloin nähtiin

myös vuoden ainoa suurparvi: 30.7. Kuo Puutossalmi a50 m S. Pesimäpaikoiltamme linnut katosivat viimeistään 1.–5.8. ja näiden jälkeen enää myöhäisyysennätystä sivuavana havaintona 14.10. Vrk Hertunranta 5 p.

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

Kevään kiireisin ehti jo 4.4. Rau Rastunsuolle ja seuraavat löytyivät vasta 12.–13.4. yhteensä kuudelta paikalta. Kevätmuutto rivakoitui 20.4. jälkeen ja huhtikuun puolella laskettiin jo hyvänkokoisia levähtäjäparvia, isoimpina 27.4. Kuo Maaninka Käärmelahti 111 p, 28.4. Lap Nerkoonniemi 48 p ja 30.4. Suo Suontee 38 p. Kevätmuuton huipennus totutulla aikataululla 10.5. tienoilla, jolloin yli 200 linnun porukoita rekisteröitiin viidellä paikalla, joista ruuhkaisimpina 8.5. Kuo Riistavesi Keskimmäinen 250 p sekä 11.5. Kuo Maaninka Lapinjärvi Merilahti 230 p ja Lap Lintulahti 280 p. Kevätmuuton hän-

nänhuiput kiikaroitiin jo toukokuun puolivälissä.

Toukokuun loppupuoliskon ja kesäkuun aikana kapustarintoja tavattiin yhteensä 18 suo- ja peltoalueella (Son 6, Rva 5, Kei 2, Kuo 2, Kiu 1, Lap 1, Vie 1), joilta ilmoitettiin yhteensä noin 30 paria. Ensimmäiset syysmuuttajat nähtiin 5.7. ja jo heinäkuun alusta ilmoitettiin yksi kookas lepäilijäpotti: 9.7. Vie Nissilä 42 ad p. Muuttokausi jatkui 9.10. saakka ja eniten syysmuuttajia tilastoitiin elokuussa. Muhkeimpia syyskerääntymiä edustivat 1.8. Sii Jälä 44 ad p, 15.8. Kuo Maaninka Käärmelahti 70 p ja 26.9. Kuo Maaninka Myllymäki 40 p. Syysmuuton ensimmäiset nuoret linnut löydettiin 11.8. Lokakuisia havaintoja tallennettiin viidestä linnusta.

Tundrakurmitsa *P. squatarola*

Köyhä tundrakurmitsavuosi. Keväältä havainnot neljästä peltolepailijästä: 24.–25.5. Iis Leipämäki 1 p ja 27.5. Kuo Maa-

ninka Vehkasuo 3 p. Kesäkuun hortoili-joina 14.–20.6. Sii Raasio 2 p. Syysmuu-tolta kirjauksia kahdelta paikalta: 29.7. Kuo Puutossalmi 20 ad m SW ja 16.–17.8. Sii Raasio 1 ad p.

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus*

Tomera kevään avaus maaliskuun viimeisen neljänneksen aikana ja kuukauden loppuun mennessä kevään airut oli työntänyt nokkansa maakunnan jokaiseen kolkkaan. Siinä sivussa tähystettiin ajankohtaan nähden jo pari kohtalaista muutonpoikasta: Sii Vehkamäki 28.3. 79 m + 55 p ja 29.3. 81 m + 27 p. Huhtikuun puoliväliin mennessä hyypät olivat jo likipitäen täysilukuisina keskuudessamme ja tuolta tulojaksolta löytyvät myös näkyvimmat kevätkeräntymät ja muutot: 8.4. Sii Parkkilanharju 179 m, 10.4. Suo Suontee 200 p, 12.4. Sii Toivala 160 p ja 14.4. Kuo Maaninka Patajärvi 105 p.

Pesinnät käynnistyivät reilusti huhtikuun puolella ja ensimmäiset ilmoitetut untuvikot nähtiin 19.5. Lap Karvasalmella. Suoreviirejä ilmoitettiin viideltä yläsavolaiselta suolta. Kesäkuun puolivälistä alkaen näyttäytyi jo isompia kesäisiä peltoparvia, joista suurimpina 24.6. Iis Leipämäki Itikan pellot 96 p, 5.7. Kuo Maaninka Keskimmäinen 107 p ja Kuo Maaninka Lapinranta 136 p sekä 6.7. Kuo Nilsia Palonurmi 53 p. Elokuulta hyppähavain-toja tuli etupäässä vain Kuo Maanigan pelloilta, jossa suurimpana keräntymänä 14.–21.8. Lapinranta 140 p. Syyskuulta kertyi havaintoja vielä noin 200 hyypästä ja lokakuulta saatiin kolme havaintoa 18 linnusta, viimeisinä ja varsin myöhäisinä 12.10. Kuo Maaninka Keskimmäinen 3 p.

Pikkutylli *Charadrius dubius*

Huhtikuun puolelta saatiin tiedot kolmesta saapujasta, joista ensimmäinen tavan-omaista varhaisempi tulija: 20.4. Lep kirkonkylä 1 p. Toukokuun aikana minityllejä nähtiin vain 13 paikalla ja ilman suurempia keräntymiä. Suurin osa kevät havainnoista kirjattiin Sii Raasion altaalla, jossa enimmillään 12.5. ja 18.5. 4 p.

Ajanjaksolla 30.5.–15.7. reviirilinnuiksi tulkittuja pikkutyllejä tavattiin vain 8 paikalla (Sii 2, Suo 2, Vrk 2, Kuo 1, Rva 1), joista pesintä varmistui (maastopoikas) vain Vrk Hasinmäessä ja Sii Raasiassa. Raasioon pikkutyllejä alkoi kerääntyä kesäkuun lopulla enteena syysmuuton käynnistymisestä. Kahta havaintoa (Iis, Vrk) lukuunottamatta kaikki syyskauden linnut kiikaroitiin Sii Raasiassa, jossa ajalla 10.7.–26.8. havaintosummaksi tilas-toitui 133 p. Vilkkaimmat päivät ajoittuivat heinäkuun lopulle: 22.7. 2 ad + 14 1kv +

3 pm p ja 27.7. 2 ad + 20 1kv + 3 pm p. Elokuun havaintosummaksi kertyi vain 13 p, kaikki Raasiassa.

Tylli *C. hiaticula*

Ainoat huhtikuulta ilmoitetut löytyivät Sii Raasiosta: 17.4. 2 p. Seuraavat hoksattiin 4.5. niin ikään Raasiosta ja muualta kevään eka pian tämän jälkeen: 7.5. Kuo Maaninka Vesajoki 1 p. Kunkin havaintopaikan suurimmat päivälukemat havaintosummaksi ynnäten kevätlintuja nähtiin 5.6. mennessä 111 p+m (Sii 82, Kuo 17, Lap 8, Son 2, Kei 1, Suo 1). Parhaina kevätmerkintöinä Sii Raasiosta 16.5. 7 p ja 27.5. 3 p + 34 m sekä muualta 16.5. Lap Lintulahti 6 p, 16.5. Kuo Nilsia Palonurmi 6 p ja 22.5. Kuo Maaninka Käärmelahti 7 p.

Sii Raasion ja/tai Musti altaalla ilmeisesti pesittiin, mihin vihjasivat läpi kesäkuun Raasiassa nähdyt ad-linnut (1–6 p) ja heinäkuun alussa paikalle ilmaantuneet nuorukaiset (6.7. 1 1kv p ja 10.7. 2 1kv p). Raasiassa 3.7. nähdyt 18 p lienee tulkittava osoitukseksi syysmuuton startista, muutoin heinäkuussa altaalla hääri enimmillään 8 p. Heinäkuisia havaintoja ei ilmoitettu muualta. Elo- ja syyskuussa syysmuutto eteni tavanomaiseen tahtiin ja ajalle 1.8.–1.10. summautui 142 p+m (Sii 109, Lep 10, Lap 8, Kuo 7, Iis 2, Kei 2, Kiu 2, Suo 2). Parhaina syysnokituksina Sii Raasio 8.8. 27 p ja 12.9. 12 1kv p sekä 9.8. Lep Suvasvesi Tiirinluoto 10 p. Viimeinen ad-lintu nähtiin 9.9. (Raasio).

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*

Tasapaksu kevätmuutto; aloitus vapun alla, lievää kiihdytystä toukokuun alkupäivinä ja homma oli paketoitu kuukauden puoliväliin mennessä. Pari parempaa havainto-merkintää erottui tässä parin viikon hys-syttelyssä: 7.5. Kuo Juankoski Pisankoski 10 p, 8.5. Lap Linnansalmi 13 m ja Kuo Riistavesi Keskimmäinen 16 m sekä 9.5. Kuo Puutossalmi 21 m. Aikapätkän 26.4.–15.5. havaintosumma oli 156 p+m.

Pesimääjan havaintoja, joista osa koski myös varmistettuja pesintöjä, saatiin kaikkiaan 12 suolta (18 reviiriä: Rva 9, Son 5, Kiu 3, Lap 1) ja 6 peltoalueelta (6 reviiriä: Kuo 3, Rva 2, Iis 1). Taas kerran huomaa-maton syysesiintyminen. Ekana menijänä 4.7. Rau Kerkonkoski 1 m WSW, parhaina kirjauksina 15.7. Kuo Kurkiharju 6 m SW, 30.7. Kuo Puutossalmi 7 m SSW ja 31.7. Rva Lievisenmäki 10 m sekä viimeisenä havaintona kolme viikkoa edellishavaintoa myöhemmin 24.8. Kuo Etelä-Kallavesi 1 p.

Kuovi *N. arquata*

Kevätmuutto pyörähti käyntiin 10.4. ja tätä seuranneen viikon aikana yksittäisiä

saapujia löydettiin eri puolilta maakun-taamme. Yleistyminen tapahtui 20.4. tie-noilla. Kevätkaudelta ei ilmoitettu erityisen massiivisista keräntymistä, joista kook-kaimpina ryhminä nyt 23.4. Kuo Juankoski Vuotjärvi 65 p ja Kuo Maaninka Lapin-ranta 70 p. Alueemme pesinnät käynnistyivät vapun kieppeillä ja ensimmäiset maas-tountuvikot nähtiin toukokuun viimeisinä päivinä. Viimeisinä selkeämpinä kevät-muuttajina 11.5. Kuo Puutossalmi 3 m.

Kesäisiä peltokeräntymiä alkoi näkyä kesäkuun alkupäivistä alkaen, suurimpina katraina 8.6. Kuo Nilsia Ahmapuro 24 p ja 11.6. Suo Iisvesi 30 p. Näkyvintä syys-muutto oli normiaikaan juhannuksen aikoi-hin, jolloin näyttävimpinä jengeinä 19.6. Sii Vuorela a21 m SSW, 22.6. Sii Musti a29 m SW sekä 25.6. Sii Toivala a40 m SW ja Kuo Kurkiharju a35 m SSW. Tämän jälkeen ja pitkin heinäkuuta pelloilla tör-mättiin vielä varttuviin maastopoikasiin toisen emonsa seurassa. Elokuun alkupuo-lella kuovipeltotilijentymisen lomassa oli havaittavissa hienoista muuttoaktivoitu-mista (nuoret linnut?), josta viitteenä mm. 11.8. Kuo Maaninka Ruokovirta 25(4a) m. Syyskuulta listattiin havainnot enää 9 lin-nusta ennen kuovivuotemme päätöstä 5.9.

Punakuiri *Limosa lapponica*

Keväältä neljä ja syksyltä viisi havaintoa: 7.5. Kuo Nilsia Pirttipuro 1 p, 8.5. Kuo Nilsia Palonurmi 1 p, 8.5. Sii Raasio 4 p, 11.5. Kuo Riistavesi Keskimmäinen 1 n p, 20.7. Kuo Pirttiniemi a22 m S, 29.7. Kuo Puutossalmi 5 m SW tundrakurmitsa- ja isosirriparvessa, 1.8. Sii Kasurila a2 m S sekä Sii Raasio 11.9. 1 1kv k reng ja 13.9. 1 1kv p.

Isosirri *Calidris canutus*

Kevään ainoana havaintona ja uutena saa-pumisennätyksenä 11.5. Sii Raasio 3 p nousten muutolle N. Syysmuutolta kaksi havaintoa: 12.7. Sii Raasio 1 ad p ja 29.7. Kuo Puutossalmi 3 ad m SW.

Suokukko *C. pugnax*

Yksitoikkoinen suokukko kevät. Ensimmäiset todettiin tavanomaiseen tapaan häthätää ennen vappua, pieniä porukoita löydettiin sieltä täältä – varsinkin Kuo Maanigan pelloilta – toukokuun alkupuoliskolla ja muuton vaatimaton kulminaatio koettiin tutusti toukokuun puoliväliin ehdittäessä. Tuolloin ainoana suokulaisia paremmin keränneenä alueena Kuo Nilsia Palonurmi, jossa 12.–17.5. 100–250 p. Muualla sadan levähtäjän raja rikottiin vain kerran: 17.5. Vie Karankajärvi 105 p. Muutto lopahti heti huippupäivien jälkeen ja viimeisinä ilmeisinä muuttomatkalaisina 20.5. Son

Suokukot. TERO PELKONEN

Punajalkaviklo. TERO PELKONEN

Mustaviklo. MATTI HAKKARAINEN

Kalliomäki 2 p ja 30.5. Kuo Nilsia Palonurmi 1 p nousi.

Pesintään vihjaavaa sutinaa tuli ilmi vain yhdeltä paikalta: 20.5.–1.6. Kei Hetejärvi 6 k + 1 n p sopivassa pesimäympäristössä ja soidinta pitäen. Ensimmäisinä syysmuuttajina 11.6. Sii Raasio 8 k p. Pitkästä aikaa rouheampi syysmuutto, joka oli hehkeimmillään nuorten lintujen aikaan elokuun jälkimmäisellä puoliskolla ja syyskuun alussa. Syyskauden havaintosummaksi ynnätyi 2139 p+m (kesä 116, heinä 84, elo 1134, syys 804, loka 1). Aikuislintujen parhaina paloina Sii Raasio 20.6. 16 k p, 26.6. 17 m ja 10.7. 12 n-puk p. Syyskauden huippenuksina Kuo Maaninka Lapinranta 24.8. 300 p ja 28.8. 250 p sekä 7.9. Kuo Maaninka Tavinsalmi 200 p. Varhaisin nuori lintu keksittiin 18.7., viimeinen vanha koiras määritettiin 7.7. ja viimeinen vanha naaras 11.8. Syyskauden päättäjänä ja kuukauden kaulalla toiseksi myöhäisimpään lintuun 16.10. Tuu Koivu-lahti 1 p.

Jänkäsirriäinen *C. falcinellus*

Vaatimaton sirriäisvuosi. Kevätmuutto vilahti ajalla 23.–31.5. Havaintosummaksi saatiin 52 p, joista Sii Raasio 37 p ja Kuo Nilsia Palonurmi 15 p. Raasion maksimina 29.5. 25 p ja Palonurmen vastaavana 30.5. 8 p. Syysmuuton ainokaisena 18.8. Sii Raasio 1 1kv reng.

Kuovisirri *C. ferruginea*

Lajista tavattiin vain syysmuuttajia, jotka kaikki nokitettiin Sii Raasiosta ja Mustista. Havaintosummaksi kertyi vain 54 p, joista heinäkuun lintuja (51 p) nähtiin ajalla 8.–23.7. ja elokuun menijöitä (3 p) ajalla 3.–22.8. Parhaina merkintöinä 8.7. Sii Musti länsiallas 11 ad p ja 9.7. Sii Raasio 10 ad p. Muina tapaamispäivinä nähtiin 1–5 lepäilijää. Ainoana nuorena lintuna 22.8. Sii Raasio 1 1kv p.

Lapinsirri *C. temminckii*

Yllätyksetön lapinsirriekävät; ajalla 15.–31.5. havaintoja kertyi viideltä paikalta kaikkiaan 74 levähtäjästä (Sii 65, Kuo 5, Lap 3, Son 1). Parhaimpina kasoina Sii Raasio 18.5. 10 p ja 20.5. 12 p. Syysmuuttajat kiikaroitiin ajalla 1.7.–21.8. Syysmuuton havaintosummaa 73 p (Sii 71, Iis 1, Kuo 1; heinä 43, elo 30) voi luonnehtia vaatimattomaksi. Ainoana yli 6 linnun löytöä 31.7. Sii Raasio 13 p. Syyskauden ensimmäinen nuori lintu nähtiin 5.8. ja viimeinen vanha lintu 16.8.

Pulmussirri *C. alba*

Nollavuodelta välttyttiin täpärästi: 4.8. Sii Raasio 1 p.

Suosirri *C. alpina*

Kaikki kevään linnut katseltiin Sii Raasioissa, jossa levähti yhteensä 56 lintua ajalla 21.–29.5. Paikan parhaina päivinä 21.5. 17 p ja 24.5. 18 p muutolle nousten.

Tasapaksu syysmuuttojako ilman näytävämpiä huippupäiviä ajalla 20.6.–1.10. Havaintosummaksi saatiin kohtuulliset 452 p+m (Sii 411, Kuo 40, Lep 1; kesä 46, heinä 181, elo 37, syys 187, loka 1). Ad-lintujen parhaina kirjauksina 22.6. Sii Musti länsiallas 27 ad p, 15.7. Sii Raasio 16 ad p ja 29.7. Kuo Puutossalmi 35 ad p+m. Viimeinen vanha lintu varmistettiin 16.9. (Raasio). Nuorisohuipun ilmentyminä Sii Raasio 9.9. 53 1kv (+ 3 ad) p ja 10.9. 30 p. Ensimmäinen nuori lintu havaittiin 30.7. (Raasio).

Pikkusirri *C. minuta*

Ajalla 15.–21.5. dokumentoitiin kuusi kevätlintua, jotka kaikki Sii Raasioissa. Kevään maksimina 15.5. 3 p. Syysmuutto eteni alavireisellä nuotilla ajalla 30.6.–9.9. Havaintosummaksi tilastoitui vain 27 p (Sii 24, Iis 1, Kuo 1, Son 1; kesä 1, heinä 3, elo 13, syys 10), parhaina listauksina Sii Raasio 25.8. 4 p ja 1.9. 5 p.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*

Tässä kaikki: 23.5. Sii Raasio 1 p, 29.5. Lap Sonnila 4 p, 30.5. Sii Raasio 1 p ja 4.–5.8. Sii Raasio 6 1kv p.

Rantasipi *Actitis hypoleucos*

Tavanomainen sipikevät huhtikuun viimeiselle kolmannekselle ajoittuneen aloituksen ja vähäisten kerääntymien kera. Toukokuun ensimmäisen puoliskonkin suurin nippu koruton: 11.5. Iis Nerohvirta Akkolahti 6 p. Pesimäajaltakaan ei irronnut tavanomaisuudesta poikkeavaa informoitavaa.

Syysmuutto soljui tutun huomaamattomasti pääosin heinäkuun aikana. Selkeästi suurimpina poppoina Ter Hautolahti Kopola 13.7. 12 p ja 19.7. 25 p, kun muualta löytyi vain 1–6 lintua tapaamiskerrallaan. Elokuun puolella sipit olivat jo vähissä ja kuukauden puolivälin jälkeen tavattiin vain kuusi lintua, viimeisenä 26.8. Iis Holopanlahti 1 p.

Metsäviklo *Tringa ochropus*

Vuoden avaus kutakuinkin normaalilla aikataulutuksella 11.4. kahdella paikalla. Ennen huhtikuun puoliväliä saapujia oli tavattu jo siellä täällä. Löydetty kevätke-
rääntymät jäivät hyvin vaatimattomiksi, mainittavimpina 13.4. Sii Jälä 10 p ja 1.5. Lap Nerkoonniemi 11 p. Soidinta lennettiin reviiireillä huhti–toukokuun vaihteesta

alkaan ja ensimmäisiä maastopoikueita löydettiin kesäkuun alkupäivinä.

Syysmuutto oli perinteikkään huomaa-maton, sillä ajalta 1.7.–11.8. ilmoitettiin vain 18 havaintoa yhteensä 34 linnusta. Ainoana kerääntymisyritelmänä 14.7. Sii Raasio 4 1kv reng ja 11.8. Kuo Maaninka Tuovilanlahti 7 p, ja näistä tämä jälkimäinen oli samalla lajivuoden päätöshavainto.

Mustaviklo *T. erythropus*

Sävyttämätön kevätesiintyminen ajalla 2.–21.5. ilman ihmeellisyyskiä. Ilmoituksesta tulostui havaintosummaksi vain 68 p, parhaimpina merkkauksina 7.5. Kuo Maaninka Hyttilä 6 p ja 11.5. Kuo Nilsia Palonurmi 7 p. Mitään pesintään vinkkaavaa ei tullut ilmi kesän mittaan.

Kevään tapaan myös lintujen poislähtö sujui vaivihkaa. Ajalla 11.6.–14.8. havaittiin ainoastaan 32 p+m (Sii 29, Kuo 2, Iis 1). Ainoana yli kahden linnun havaintona 14.6. Sii Raasio 7 ad p.

Valkoviklo *T. nebularia*

Lajikevään korkkaus huhtikuun puolivälissä ja hidas yleistyminen kuukauden viimeisen viikon aikana. Muiden viklolajien tavoin myös valkoviklolla kevät eteni askeettisissa merkeissä ja lintuja nähtiin usein vain yksitellen tai pieninä ryhminä. Muuton kiihkeitä vaihetta elettiin tänäkin vuonna toukokuun alkupuolella, jolloin suurimpia lepäilijäsummia laskettiin Kuo Maanigan Lapinjärven peltoalueilta, josta parhaana yhteislukemana 8.5. 78 p. Muualta ajankohdan parhaimpina kuittauksina 7.5. Lap Luhi 21 p ja 9.5. Kuo Puutossalmi 16 m. Pesimäaikaisia ilmoituksia reviiirilinnuista saatiin 56 paikalta (Son 12, Rva 12, Kaa 6, Kei 5, Lap 5, Suo 4, Kuo 3, Sii 3, Tuu 3, Kiu 1, Rau 1, Vrk 1).

Syysmuuton aloitusta kuvanee 19.6. Kuo Pöksänlampi 1 m. Ylivoimainen valtaosa syysmuuttajista noukkittiin Sii Raasion lietteiltä, jossa ajan 20.6.–12.9. havaintosummaksi kertyi 355 p+m (kesä 141, heinä 169, elo 42, syys 3). Vanhojen lintujen poistumisen sesonkiin viittasivat Raasioissa 29.6. 41 p+m ja 5.7. 40 p. Nuoria lintuja ilmaantui paikalle heinäkuun puolivälistä alkaen ja nuorisomuutolla lintuja nähtiin varsin vähän, pirteimpänä päivänä 12.8. 26 p+m. Muualta parhaana syyslukemana 29.7. Kuo Puutossalmi 8 m. Lajivuoden loppusinetinä 12.9. Sii Raasio 1 p.

Liro *T. glareola*

Kevätmuutto käynnistyi kahdella huhtikuuisella havainnolla viidestä linnusta. Saapujen tulo alkoi piristyä vasta toukokuun

toisen viikon käynnistyessä ja huippumääriin päästiin nopeasti tämän jälkeen, mistä maireimpina merkintöinä 10.5. Sii Aappola 90 p sekä 11.5. Kuo Riistavesi Keskimmäinen 40 p + 160 m ja Kuo Nilsia Palonurmi 75 p. Kaikkiaan ilmoitetut lirokerääntymät jäivät pieniksi ja ilmoitettujen kevätmuuttajien havaintosummaksi ynnäytyi vain 895 p+m. Kevätmuuton viimeisinä Sii Raasio 27.5. 1 p nousten ja 31.5. 1 p nousten. Reviiireiksi tulkittuja havaintoja saatiin vain 14 kosteikolta (Rva 7, Son 6, Kiu 1), joilta laskettiin yhteensä noin 20 paria.

Syysmuuton aloitushavaintona 20.6. Sii Raasio 20 p ja aikuisten lintujen ensimmäisen huippuvaihe koettiin kesäkuun päätteeksi, mistä todisteina Sii Raasio 27.6. 200 m ja 29.6. 60 p + 103 m. Vanhojen lintujen vahvanoloinen meno jatkui heinäkuun ensimmäisen puoliskon aikana, josta repäisevimpinä joukkoesiintyminä Sii Raasio 7.7. 53 p + 25 m, 9.7. 72 p, 10.7. 80 p+m ja 13.7. 56 p+m. Nuorten lintujen kiivaimman vaiheen ilmentäjinä Sii Raasio 30.7. 70 p ja 5.8. 50 p. Muuttoliikehdintä laantui nopeasti elokuun puolivälin jälkeen ja syyskuun puolella tavattiin enää kaksi lintua: Sii Raasio 5.9. 1kv p ja 11.9. 1kv p. Syysmuuttajien havaintosummaksi tilastoitui hyvä 1586 p+m, joista 94 % oli Raasioissa tavattuja lintuja.

Punajalkaviklo *T. totanus*

Punajalkavuoden intro normaalilla ajoituksella 21.4. kahdella paikalla (Kuo, Sii). Kevätlintuja päästiin näkemään erityisesti Kuo Maanigan Lapinjärven ja Tavinsalmen alueilla ja yleensä 1–3 lintua tapaamiskerrallaan. Ainoana yli viiden linnun ilmoituksena 10.5. Kuo Maaninka Husso-lansaari 6 p. Ajalla 25.5.–10.7. lajia tavattiin vain kuudella paikalla (Kuo 3, Sii 2, Kei 1). Näistä paikoista munapesä tai maastopoikaset löydettiin Kuo Maanigan Hussolansaaressa ja Sii Raasioissa. Vastaa-vasti varoittelevat linnut todettiin Kei Vuonamon Sammakkolammella ja Sii Kolmisopen Tuli-Koivusella. Hussolansaaressa pesi 3–4 paria.

Ensimmäiset merkit syysmuuton alkamisesta aistittiin juhannuksen kieppeillä ja syyskauden suurimmat potit rekisteröitiin jo kesäkuun puolella: Sii Raasio 26.6. 3 p + 16 p nousten WSW ja 27.6. 10 p + 1 m S. Heinäkuussa levähtäjiä ilmoitettiin kahta havaintoa (Kei, Kuo) lukuunottamatta vain Sii Raasion lietteiltä, jossa kirjattiin 1–5 lintua kerrallaan. Elokuun puolella todettiin vain kolme viivyteltijää, nekin Raasioissa, ja viimeisenä 8.8. 1 p.

Jänkäkurppa *Lymnocyptes minimus*
Kohtuullisen hyvä jänkäkurppavuosi.

Ajalta 13.4.–11.5. ilmoitettiin havainnot ainakin 12 kevätlinnusta (Kuo 6, Kei 2, Kiu 1, Rva 1, Sii 1, Tuu 1) ilman kerääntymiä. Muutamat matkalaiset intoutuivat soidinlentelyyn muuttoreissun kohteikolla. Pesintään haaskahtavista kohteista ei informoitu. Syksyn kurpat, yhteensä 35 yksilöä (Sii 28, Kuo 4, Kei 1, Lep 1, Vrk 1), löydettiin ajalla 5.9.–21.11. Sievoisimpina kokoontumisina 22.9. Sii Raasio 4 reng ja 10.10. Sii Toivalannotko 7 p.

Lehtokurppa *Scolopax rusticola*

Tyypillinen kevätkausi; ekat havainnot soidinlennossa liihottelevista linnuista heti huhtikuun alussa ja samankaltaiset 1–2 lentelijän kohtaamiset jatkuivat läpi aloituskauksen – ja myös pitkin touko- ja kesäkuuta – eikä muuttokauden ryhmäytymisistä ilmoitettu mistään. Ainoana yritelmänä tästä 13.4. Kiu Ryönänjoki 4 p. Varhaisimmat pesinnät olivat käynnissä viimeistään toukokuun koittaessa, ensimmäiset ilmoitetut maastopoikaset nähtiin 31.5. ja vastaavasti viimeisiä poikueita löydettiin heinäkuun lopulla. Syksyllä törmättiin vain yksittäisiin kurppiin, joista viimeisiä tavattiin siellä täällä lokakuun ensimmäisen puoliskon aikana. Muista syyslinnuista poiketen ainakin kaksi viivytelijää jäivät uhmaamaan talven tuloa ja löytyivät lumi- maisemien keskeltä: 27.11. Kuo Puijo 1 p ja 3.–4.12. Kuo Jynkkä 1 p.

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*

Köykäinen pukkivuosi keväästä alkaen. Saapujen yleistymisen huhtikuun puolivälin tienoilla, pian huhtikuun alkupuolen aloitushavaintojen jälkeen. Ilmoitetut kevätkerääntymät vaatimattomia, mainittavimpina 13.4. Sii Jälä 16 p ja 7.5. Kuo Nilsia Palonurmi 25 p. Pesimäaika lienee sujunut normaalein kuvioin, mihin viittasivat niukat havaintoilmoituksemme tuolta ajalta.

Syyskaudella laji oli lähes kadoksissa ja mm. syyskuun ilmoitukset olivat pääosin 1–2 linnun havaintoja. Syys- ja lokakuun ainoana yli viiden linnun kerääntymänä 10.10. Sii Toivalannotko 22 p. Marraskuun puolella löydettiin vielä neljä mattimyöhäistä, viimeisinä 6.11. Sii Toivalannotko 3 p.

HARMAAHAIKARA, MERIMETSO, RANTAKANAT JA KURKI

Jyrki Uotila

Harmaahaikara *Ardea cinerea*

Huhtikuussa 5, toukokuussa 2 ja kesäkuussa 4 havaintoa yksittäisestä linnusta. Heinäkuussa ilmoitukset alkoivat runsastua, mutta vasta loppukuussa Sii Raasiossa määrät alkoivat nousta (27.7. 7 p) ja edellisvuoden suosikkipaikassa Kuo Mustavirralla nähtiin enimmillään vain 3 haikaraa. Suurin massa oli Sii Raasion 13 p 1.8. ja vuoden viimeinenkin nähtiin jo 6.11. Sii Vuorelassa.

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

Mukava muuttokuitti 18.10. Kiu Egypti 13 m.

Kurki *Grus grus*

On niitä paikallisia kurkia muuallakin kuin Mustilla, Kuo Kortteisenmäki 22.5. 219 p. Syksyllä päästiin kunnon lukemiin: 5.9. Lap Lintulahti 700 p pelloilla. Kuun puolivälissä ilmoitettiin messeviä lukemia usealta paikalta mm 15.9. Kuo Myllymäki 416 p + 518 m, 16.9. Kuo Mäntyrinne 450 p, Kuo Juurikkamäki 250 p ja Kuo Ruissuo 550 p. Muutto vilkastui kuun lopussa ja huipupäivä oli 26.9. seuraavin ilmoituksin: Kuo Myllymäki 641 m ja Rau Kerkonkoski 283 m. Mutta idempänä oli hiljaista Kuo Pirttiniemi 30 m ja Sii Vehkamäki 19 m. Vuoden viimeinen oli Kuo Hirvilahdessa 3.–12.11. viihtynyt nuorukainen.

KANALINNUT

Jyrki Uotila

Teeri *Tetrix tetrix*

Vuoden suurin parvi oli Rau Rastusson 176 p 16.11.

Fasaani *Phasianus chchicus*

Suurimmat ryppäät marras-joulukuussa: 7.11. Sii Kehvo 15 p, 14.11. Iis Lippuniemi 12 p ja 2.12. Kuo (Nil) keskusta 14 p.

Riekko *Lagopus lagopus*

Havaittiin noin 20 paikalla, mutta vain yhdellä saattoi olla poikasia.

Varpushaukka. MARKKU UKKONEN

PETOLINNUT

Tapio Osala ja Kalevi Rutonen

KOTKAT

Maakotka *Aquila chrysaetos*

Maakotkasta tehtiin havainto 34 linnusta, joista muuttavia 29, kierteleviä 3 ja paikallisia 2. Suurin osa kotkista nähtiin lokamarraskuussa, jolloin kotkat matkasivat kohti etelän talvehtimisalueita. Keväällä paluumuutto havaintojen valossa näyttäisi PS:ssä olevan melko vaimeaa.

PÖLLÖT

Peruspöllumme helmipöllön lisäksi kannat taantuivat huuhkajalla, varpuspöllöllä ja viirupöllöllä. Varpuspöllöllä laskusuuntaus jo toisena vuonna peräkkäin. Pöllöjen määrät kääntyivät laskuun vuoden 2017 tienoilla, eikä parempia aikoja ole vielä näköpiirissä.

Huuhkajia äänessä 30 reviirillä, joilta 2 pesälöytöä. Reviirit keskittyivät Kuo (12) ja IIS (7). Pesät Kuo ja Ter. Pesillä poikasia 1 ja 3. Huuhkajan reviirien lasku alkaa olla huolestuttavaa. Lasku on todellista sillä suuren linnun mahtava ääni tavoittaa kyllä pöllöretkeilijän. Huuhkaja kuuluttaa reviiriään hyvinkin laajalla alueella vaikeuttaen pesän etsintää. Paras tapa onkin tutkia kartalta etukäteen missä ovat pesälle sopivat mäet ja kalliojyrkänteet. Suuren hylkäysvaaran vuoksi pesänetsintä tulisi tehdä vasta kesäkuun puolella. Yleensä pesä löytyy edellisen vuoden paikalta ison kiven tai juurakon kupeelta.

Hiiripöllöjä liikkeellä ympäri maakuntaa. Kaikkiaan pöllöjä tavattiin 26 yksilöä lähinnä syksyllä ja alkutalvella. Havaintoja eniten Sii (7) ja Suo (4). Myyräkadosta johtuen hiiripöllöjä ei jäänyt pesimään maakuntaan vaan pöllöjen vaellus jatkui kohti parempia myyrämaita.

Varpuspöllön esiintyminen laskusuunnassa. Pöllöjä kirjattiin 12 reviiristä sekä 57 paikallisesta linnusta. Havainnoissa reipasta laskua. Havainnot painottuivat syksyyn. Varpuspöllön pesät löytyivät Kuo ja Sii. Pesissä poikasia 5 ja 7.

Lehtopöllöstä ilmoitettiin vain yhdestä reviiristä Kuopiossa. Kehnot ravintovuodet ovat suurimpana esteenä lehtopöllön levittäytymiselle maakuntaan. Vuosisadan paras esiintyminen oli vuonna 2014, jolloin todettiin 11 lehtopöllön reviiriä.

Viirupöllön reviirimäärät taantuivat edelleen. Reviirejä ilmoitettiin kaikkiaan 35 joilta 11 pesälöytöä. Pesät Iis, Kaa, Lep, Pie, Son ja Ves pöntötysalueilla. Paikallisesta myyräkeskittymästä kertoo Pielaveden 7 pesää sekä Kaa viiden poikasen pesä.

Lapinpöllöjä liikkeellä jopa runsaanpuoleisesti. Havainnot keskittyivät alkutalveen

Huuhekajan pesäpoikanen. KALEVI RUTONEN

Nuolihaukka. MARKKU UKKONEN

ja kevääseen. Eniten pöllöjä tavattiin Kuo (10) ja Son (4). Lapinpöllöhavaintoja kaikkiaan 30 paikallisesta linnusta.

Sarvipöllöjä edellistä vuotta runsaammin. Paikallisia lintuja 13, reviirejä 3 (Pie), (Rau) ja (Suo). Kaksi maastopoikuetta tavattiin Lap ja Pie.

Suopöllöhavainnot edelleen nousussa. Peltoalueilla liihotteli 53 paikallista pöllöä. Maastopoikueeseen törmättiin Rau. Kevään ensimmäinen suopöllö havaittiin 3.5.21 Tuu Kumpusaari, Kuo Maa Haatala ja Vie Kapeavesi. Vuoden viimeinen havainto suopöllöstä 28.10.21 Sii.

Helmipöllöä kuultiin 41 reviirillä. Kymmenen vähemmän kuin vuonna 2020. Reviirit keskittyivät Kuo (25) ja Lep (6). Helmipöllön pesät taas löytyivät Pielavedeltä ja Siilinjärveltä, molemmissa pesissä 3 poikasta.

Lokit. AARNE HAGMAN

LOKIT, KYYHKYT, TIKAT JA VARPUSLINNUT

Jyrki Uotila

LOKIT

Pikkulokki *Larus minutus*

Yllättäen yksi talvihavainto, 24.1. Var Itsenäisyydenpuistossa sorsien seassa viihtynyt lintu. Kesäkuussa Rautavaaralta ilmoitettiin mahdollisia pesijöitä: 8.6. Rau Sammakkola 8 p ja 25.6. Rau Tiilikka, Venäjänhiekkä 4 p.

Naurulokki *Larus ridibundus*

Vasta 12.4. Kuo Kallansilloilla päästiin yli tonnin (1050 p) ja huippu oli 15.4. 2500 p. Muualta suurin lukema oli Kuo Riistaveden 2100 p 3.5. Kesällä (8.6.) Rau Sammakkolassa havaittiin 50 suopesijää.

Kalalokki *Larus canus*

Kuo Kallansiltojen kevätmaksimi 14.4. oli varsin vaatimaton, 450 p. Syksyn suurin rypäs Maaningalla jäi hieman edellisvuotisesta (700 p) ollen nyt 600 p 6.10. Ja pitkästä aikaa muutto lopahti jo mar-

raskuussa, sillä Kei Lossisaaren 3 p 20.11. olivat vuoden viimeiset.

Selkälokki *Larus fuscus*

Kallansiltojen (Kuo) kevätmassassa reilua piristymistä: 12.4. 99 p.

Harmaalokki *Larus argentatus*

Edelliskatsauksen talvihavaintoihin 2 lisäystä maakunnan eri kolkista: 23.1. Var keskusta 3 ad S ja 23.1. Son Luomannen 1 kiert. Varkauden linnuissa niiden ikä ja muuttosuunta hämmentää. Myös vuoden seuraava havainto, 28.2. Kuo Puutossalmi 1 2kv p pistää iän puolesta miettimään onko muuttaja vai ei. Seuraavana päivänä (1.3.) Varkaudessa oli 15 argaria ja Kuopiossakin nähtiin kahdella paikkaa (1+2). Varkaudessa huippulukemat ynnättiin 16.3. 420 p, Kuo Kallansilloilla 10.4. 820 p ja Iis Pikku-Iillä 14.4. 650 p. Marraskuussa ilmoitettiin kaksi suurempaa lukemaa: 7.11. Iis jäteasema 110 p ja 13.11. Suo

Koskelovesi 40 p, mutta joulukuussa nähtiin enää kahdella paikkaa 4.12. Rau Tyyrinvirta 4 kiert ja 18.12. Kuo keskusta 1 S.

Merilokki *Larus marinus*

Nähtiin keväällä ainoastaan Varkaudessa (Huruslahti ja Pirtinvirta) ja Kuopiossa (Puutossalmi, Kallansillat ja Riistavesi). Ainoastaan Kallansilloilla nähtiin 2 lintua ja muualla yksittäisiä lintuja. Kesällä Kuo Etelä-Kallavedellä emo hautoi toista kuukautta, eli reilun viikon yli normiajan, joten pesintä taisi epäonnistua. Syksyllä havaittiin ainoastaan 4 merilokkia, joista 3 Kuo Puutossalmella ja 1 Var Huruslahdella.

Kalatiira *Sterna hirundo*

Keväällä suurin kertymä oli 22.5. Kuo Kallansiltojen 100 p. Kesällä Kuo Suvasveden luodoilta ilmoitettiin 60 ja 70 parin yhdyskunnat. Vuoden viimeinen leppoisasti syyskuussa (10.9.) Lap Onkivesi 1 p.

Pikkutikka. MARKKU UKKONEN

KYYHKYT

Kesykyhky *Columba livia*

Suurimpia lukemia eri puolilta maakuntaa: 27.1. Kuo tori 150 p, 2.10. Iis keskusta 120 p, 8.10. Suo Siuhkola 150 p, 22.10. Sii Jälä 140 p ja 8.10. Var Savontie 100 p.

Uuttukyyhky *Columba oenas*

Kevään yksilömäärä noin 40 yksilöä ja enimmillään Sii Jälällä oli 14.4. 5 p. Heinä-elokuussa nähtiin 11 lintua, joista lähes puolet (5) oli Kuo Lapinjärvellä 15.8. Lapinjärven linnut viihtyivät paikalla pitkälle syksyyn (19.10. asti) ja lokakuun puolivälissä paikalla oli savolaisittain huppea porukka. Parhaana kuittina 12.10. 38 p. Muualla nähtiin ainoastaan 4 p Sii kirkonkylässä 14.9.

Sepelkyhky *Columba palumbus*

Kuo Männistössä nähtiin 31.1. huono-kuntoisen oloinen kyyhky. Kevään ekat (2)

oleskelivat 8.3. Kuo Lastukoskella navetan nurkalla, mutta ne saattoivat olla talvehtijoita, sillä seuraavia sai odottaa 28.3. asti, jolloin havaintoja kertyi kahdeksalta paikalta. Parhaana Sii Vehkamäen 32 m ja 17 p. Kevätmuuton huippuna Sii Vehkamäen 445 m 12.4. Ja syksyn huiput Kuo Myllymäen 500 p 15.9. ja 438 m 26.9. Vuoden viimeinen nähtiin 1.12. Vie keskustassa.

Käki *Cuculus canorus*

Syksyn viimeinen vasta 15.9. Lep Mustikkaniemellä.

TIKAT

Käenpiika *Jynx torquilla*

Havaittujen lintujen määrä samoissa edellisvuoden kanssa, eli noin 30.

Harmaapäätikka *Picus canus*

Talvikanta runsastuu edelleen ja pelkäs-

tään Pihabongaukseen ilmoitettiin 151 harmaapäätä. Pesintöjä varmistettiin peräti 7, seuraavasti: Rau 2, Tuu 2, Kiu 1, Kuo 1 ja Pie 1.

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos*
Talvihavaintoja n 30 tikasta.

Pikkutikka *Dendrocopos minor*

Oli Birdlifen vuoden laji vuonna 2021 ja reviierejä varmistui 56.

VARPUSLINNUT

Kiuru *Alauda arvensis*

Kevätmuutolta pieni kerääntymä, 7.5. Rva Kangaslahti 38 p.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*

Syysmuutolta parhaat päältä: 14.8. Kuo Myllymäki 78 m ja 20.8. Kuo Lapinjärvi 50 p.

Niittykirvinen *Anthus pratensis*

Vuoden viimeinen Sii Toivalannokossa 6.11.

Lapinkirvinen *Anthus cervinus*

Ei ainuttakaan kevähavaintoa, mutta syksyllä nähtiin sentään noin 15 lintua.

Keltavästäräkki *Motacilla flava*

Ylä-Savon soilta kuitattiin lähemmäs 30 paria. Syksyn suurimmat lepäilijämäärät ynnättiin 21.8., Kuo Vesajoki 230 m ja Sii Kehvo 200 p.

Västäräkki *Motacilla alba*

Mukavasti yksi talvihavainto 26.2. Var Pirtinvirta 1 p, jonka epäiltiin olevan puutarhakarkuri. Syksyn viimeinen nähtiin samoilla seuduilla, 24.11. Var Ämmäkoski 1 p.

Tilhi *Bombus garrulus*

Talvelta vain noin 60 havaintoa pikkuparvista, suurimman ollessa 24.12. Vie Ylä-Haajaisella nähty 80 linnun jengi. Keväällä vain reilu kymmenen havaintoa suurimman parven ollessa Kuo Keihäsjärven 11 N 8.5. Kesä-heinäkuussa vain 4 ilmoitusta kaksittain liikkuneista linnuista. Syksyn ensimmäinen parvi oli Rva Lehmiäen 32 p 15.8., mutta vasta 7.10. Kei kirkonkylällä päästiin kolminumeroiseen lukemaan, 200 p. Ja kunnon summauksia saatiin odottaa marraskuulle asti: 3.11. Lap keskusta 500 p (3a), 19.11. Vie Malilantie 510 p, 23.11. Kaa kirkonkylä 430 p ja 27.11. Var Taulumäki 400–800 p. ja 8.12. Kuo keskusta 700 p.

Koskikara *Cinclus cinclus*

Talvikaroja noin 150 ja suosikkipaikkoina Ter Äyskoski 7 p ja Sii Siilinjoki 8 p.

Punarinta *Erithacus rubecula*

Talvella kaksi vuodenvaihteen yli jäänyttä lintua: Suo Jalkala 23.12.–9.1. ja Sii Kasurila 3.1.–5.1. Vuoden viimeinen Var Ruokojärvellä 3.11.

Sinirinta *Luscinia svecica*

Edelliskevään massaesiintymisen (90 lintua) jälkeen palattiin normimenoon 13 yksilön voimin ja vain Kei Hetejärvellä nähtiin 2 lintua, muuten yksittäin. Eikä syksylläkään mennyt sen paremmin, vain 12 yksilöä, joista 4 Sii Raasiassa.

Leppälintu *Phoenicurus phoenicurus*

Syksyn viimeinen viipyili lokakuun puolelle 9.10. Kuo Valkeisenlampi 1 p.

Pensastasku *Saxicola rubetra*

Kerääntyi syksyllä parhaille paikoille: 28.7. Kiu Osmanki 20 p, 2.8. Kuo Peräsuontie 22 p ja 21.8. Sii Jälä 17 p.

Kivitasku *Oenanthe oenanthe*

Venytti syysmuuton 30.10. asti, Kuo (Nil) satama 1 p.

Mustarastas *Turdus merula*

Talvehtijoita noin 130 ja parhailla paikoilla nähtiin 4 lintua. Kevätmuuton paras ruokintapaikkailmoitus oli Kuo Palonurmen 29 rengastusta 8.4.

Räkättirastas *Turdus pilaris*

Talvella kertyi vaatimattomat 70 havaintoriviä ja kaikki ilmoitukset koskivat yhtä tai kahta lintua. Syksyn huippulukuina Kuo Lapinjärven 1500 p 22. ja 25.9.

Laulurastas *Turdus philomelos*

Taas saatiin talvihavainto, nyt vuodenvaihteessa (30.12.–9.1.) Kuo Julkulassa oleskelleesta linnusta.

Kultarinta *Hippolais icterina*

Havaintoja mukavasti 12 laulelijasta: Kaa 2, Kuo 5, Lep 1 Sii 1 ja Var 3.

Lehtokerttu *Sylvia borin*

Vuoden viimeinen Sii Raasiassa 22.9. rengastettu lintu.

Mustapääkerttu *Sylvia atricapilla*

Talvihavaintoja vain 2: 3.12. Iis Luuniemi 1 k p ja 25.12. Rau Kerkonkoski 1 n p.

Pajulintu *Phylloscopus trochilus*

Sii Raasion syyskauden huippuna 24 rengastusta 22.8.

Pikkusieppo. KARI HÄNNINEN

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*
Hieman edellisvuotta (n 35) heikompi
vuosi hieman alle 30 laulajalla.

Hippiäinen *Regulus regulus*
Talvihavaintoja leppoisaat 23, joista viimei-
nen 6.2. Kuo Hussolansaari 2 p. Oli sitten
loppukuun ja koko maaliskuun häviksissä
ja alkoi yleistyä huhtikuun alkupäivinä.

Pikkusieppo *Ficedula parva*
Reviirejä vanhaan malliin 30.

Kirjosieppo *Ficedula hypoleuca*
Vuoden viimeiset syyskuun puolivälissä:
14.9. Kuo Hautausmaa 1 p ja 18.9. Rau
Kerkonkoski 1 p.

Pyrstöttäinen *Aegithalos caudatus*
Talvelta 70 Tiirariviä pikkuparvista (max
16), eikä keväälläkään nähty suurempia
parvia ja paluumuutto tyrehtyi 8.5.
Kesäkuussa kaksi poikuehavaintoa: Lep
Museotie ja Kuo Pieksänkoski. Lisäksi
heinäkuussa ja elokuun alussa nähtiin vielä
kolmella paikkaa lähivaeltelijoita. Varsi-

nainen syysvaellus alkoi 22.8. Kuo Kuiva-
niemi 40 NW, mikä jäi koko syksyn suu-
rimmaksi kuitiksi.

Sinitiaainen *Parus caeruleus*
Vuodenvaihteen laskentojen satoa: 27.12.
Sii kirkonkylä 146 p (useassa parvessa,
suurimmassa n 40) ja 28.12. Kuo Pieksän-
koski 46 linnun parvi menossa jonnekin.
Syksyllä Sii Siltasalmella nähtiin 10.10.
pientä liikehdintää (12 SSE), ja se oli ainut
vaellushavainto.

Talitiaainen *Parus major*
Talitiaisen vaellus toisti sintin liikehdin-
tää: 10.10. Sii Siltasalmi 12 SSE. Myös
tämä oli syksyn ainut muuttosuuntainen
ilmoitus.

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*
Talvelta mukavasti 20 yksilöä seuraavasti:
Iis 3, Kaa 1, Kuo 5, Lap 5, Rau 1, Rva 2,
Sii 1, Son 1 ja Var 1. Neljällä paikalla
nakkelit viihtyivät ruokinnoilla huhtikuun
puoliväliin asti. Ja yllättäen Iis Paloisessa
nähtiin kesäkuun alussa emo viiden poika-

sen kanssa. Oli syksyllä lähes häviksissä
ja ainoastaan 3 lintua nähtiin ja näistäkin
2 oli Iisalmen poikueen jämiä.

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*
Havainnot keskittyivät Kuo Riistavedelle
ja Kuo Nilsiaän. Riistavedellä kuultiin
kolmella paikkaa ja Nilsissä neljällä.
Muualla kuultiin ainoastaan Kuo Juan-
koskella ja Tuu kirkonkylässä.

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*
Talvilekkuja entiseen malliin 24.

Närhi *Garrulus glandarius*
Keväällä Kuo Puutossalmella havaittiin
9.5. 19 (13+6) itään matkaavaa lintua.
Syksyllä liikehdintä oli vilkkainta syys-
kuun puolivälissä: 16.9. Kiu Paljakka
19 m ja 18.9. Kuo Jänneniemi 23 m (20 E
ja 3 SW). Vuoden suurin parvi (34) oli
16.11. Rau Rastunsuon kaurapellosa
luuhannut jengi.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*
Tuusniemen ja Suonenjoen ulkopuolelta

kertyi ilmoituksia 16 kuukkelista, puolet (8) näistä Rautavaaralta (5+2+1). Loput kunnat olivat Kaa 2, Kei 4, Kuo 2.

Pähkinähakki

Nucifraga caryocatactes

Talvihakkeja nähtiin selvästi enemmän kuin edellisvuonna (9 > 22), Iis Iimäellä oli 31.1. 5 lintua, joista 7.3. rengastettiin 6. Elo-syyskuussa oli pientä liikehdintää (n 30 havaintoa) minkä seurauksena Kuo Haminalahteen jämähti 2 hakkaa ruokinnalle 16.9. Se miten pitkään tali maistuu selviää seuraavassa katsauksessa.

Naakka *Corvus monedula*

Vuoden suurin parvi oli Sii Toivalannotkon 885 p 3.11.

Mustavaris *Corvus frugilegus*

Keväällä nähtiin ainoastaan 7 lintua: Kei 1, Kuo 1, Lep 2, Sii 1, Son 1 ja Var 1. Linnuista peräti 5 ilmoitettiin muuttavana.

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Kuo Haatalassa 7 kottaraista talvehti onnistuneesti. Lisäksi Kuo Itkonniemellä (3.12.–5.12.) ja Var Huruslahdella (6.1.) nähtiin 2 lintua.

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

Messevin kuitti oli Sii Toivalan 340 p (160+110+50+20) 29.7.

PEIPPOLINNUT *Fringilla sp*

Peippo *Fringilla coelebs*

Talvihavaintoja ilmoitettiin vain 27 linnusta. Eniten nähtiin Kuo Keskimmaisella, jossa 9.1. oli 5 koirasta.

Järripeippo *Fringilla montifringilla*

Järrejä nähtiin talvella lähes yhtä paljon kuin tavan peippojakin, eli 22. Asiaa selittää Kuo Jänneniemellä nähty 10 linnun parvi.

Viherpeippo *Carduelis chloris*

Talven suurin parvi oli Kuo Jänneniemen 200 p. Kuinkahan monta säkkiä aurin-gonkukansiementä mahtoi kulua talven aikana?!

Tikli *Carduelis carduelis*

Tammikuun puoliväliin asti Kuo Keskimmaisella liikkui n 70 linnun parvi. 26.1. paikalla oli vielä 20 lintua, mutta helmikuussa sieltä ei tullut enää ainuttakaan ilmoitusta.

Hemppo *Carduelis cannabina*

Keväällä Kuo Keskimmaisella nähtiin 10.4. ja 15.4. 13 linnun parvi. Syksyn

suurin parvi oli samoilla tienoilla Kuo Lapinranta 24.9. 20 p.

Urpainen *Carduelis flammea*

Kevätpuoli vuodesta oli perushuttua, mutta syksyllä Sii Vehkamäellä oli sentään jonkinlaista liikehdintää: 18.10. 590 m ja 19.10. 720 m.

Tundraurpiainen *Carduelis homemanni*

Talvelta noin 20 havaintoa ja vain kerran nähtiin useampia lintuja: 23.1. Lep Majurinpelto 6 p. Eikä syksykään ollut yhtään parempi, ainoastaan 6 havaintoa 13 linnusta.

Kirjosiipekäpylintu *Loxia leucoptera*

Todella vaatimaton esiintyminen: 27.7. Kuo Keihäsjärvi 3 SE, 15.8.–16.8. Tuu Petromäentie 9 p, 27.8. Sii Vehkamäki 3 p joista 2 lähti WNW ja 2.9. Kiu Paa-jakka 1 m.

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus*

Esiintyi, etenkin Rautavaaralla, tavallista runsaampana keväällä ja kesällä. Syksyn havaintomäärä jäi kymmeneen ja siten hieman edellisvuotta pienemmäksi.

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Talvihavaintoja lähes 50 ja joukossa oli kaksi mukavankokoista parvea: 2.2. Kuo Patamäki 40 p ja 22.2. Tuu Enonsalo 50 p. Syksyllä vaeltelu alkoi 11.10. ja loppukuun aikana kuitattiin 20 ja marraskuussa 14 kertaa.

Nokkavarpunen

Coccothraustes coccothraustes

Vain yksi talvihavainto 25.12. Kuo Julkula 1 p. Keväällä nähtiin sentään 7 lintua: Kiu 1, Kuo 1, Lap 1, Ter 1, Tuu 1 ja Var 2. Syksyn ainut oli 22.9. Kuo Hautausmaalla nähty lintu.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

Keväällä esiintyminen oli varsin vaisu ja suurin lössikin oli vain 70 p 3.5. Sii Jälällä. Syksyllä nähtiin 5 yksittäistä lintua: Iis, Kiu, Kuo, Lap ja Sii.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

Kevään suurin parvi oli Tuu Tuusjärven 300 p 2.4. Syksyllä nähtiin messevät 19 kertaa. Ainoastaan Rva Kervispurolla nähtiin 6 lintua 6.11. muuten 1 tai 2 kerralla.

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Talven suurin porukka (500 p) liikkui Kuo Keskimmaisella joulun ja vuodenvaihteen tienoilla. Samankokoinen (500 p) parvi nähtiin myös Kuo Haatalassa 31.1.

Pohjansirkku *Emberiza rustica*

Kevätmuutolta 4 havaintoa. Pesintään viittaavia havaintoja edellisvuoden tapaan 7. Syysmuutolla tavattiin tavallista runsaammin. Sii Raasiassa rengastettiin lähes 300 pohjansirkkua ja elokuun loppu oli kiireisintä aikaa: 28.8. 49, 29.8. 41, 30.8. 30 ja 31.8. 42 rengastusta. Muualta parhaat paikat olivat Kuo Palonurmi yhteensä 21 sirkkua ja Rau Kerkonkoski 17 rengastusta.

Pulmuset. AARNE HAGMAN

Vuoden 2021 lintuharvinaisuudet

Eelis Rissanen & Marko Kelo

Katsauksessa käsitellään vuoden 2021 harvinaisuuksia Pohjois-Savossa. Katsaukseen on periaatteessa valittu vain lajit, joiden vuosittaiset määrät ovat keskimäärin suuruusluokkaa noin 10 yksilöä. Joidenkin lajien osalta vuosittaiset määrät voivat toki parhaimmillaan olla useissa kymmenissä. Lajien runsauksissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana, joten tavoitteena on tehdä tarkistuksia ja siirtoja joidenkin lajien osalta harvinaisuuskatsaukseen lähivuosina.

Kaikki katsauksessa julkaistavat lajihavainnot ovat Tiira-havaintojärjestelmästä ja julkaisukelpoisuuden on tarkistanut Kuikan alueharvinaisuuskomitea (AHK) tai valtakunnallinen rariteettikomitea (RK). AHK:n koostumus oli vuonna 2021 Marko Kelo (Siilinjärvi), Eelis Rissanen (Siilinjärvi) ja Juha Väätäinen (Kuopio) sekä varajäsenenä Markku Ukkonen (Siilinjärvi).

Rarivuosi 2021

Vuosi 2021 oli harvinaisuusmielessä hyvin vaihteleva. Yhtään uutta lajia Pohjois-Savolle ei havaittu. Merkittäviä havaintoja olivat: amerikanhaapana, niittysuohaukka, pikkuhuitti, tunturipöllö, sitruunavästäräkki ja ruokosirkkalintu. Lisäksi poikkeuksellisen runsaana esiintyivät: jalohai-kara, kattohaikara, haarahaukka, harjalintu ja sinipyrstö. Havaintovuodelle ei yllättäen tullut yhtään havaintoa keräkurmitsasta, pikkukajavasta, tunturikiurusta ja pelto-sirkusta.

Katsauksen rakenne

Katsaus noudattelee rakenteeltaan aiempien vuosien mallia. Lajikohtaiset kommentit on pyritty pitämään lyhyinä. Jokaisen lajin yhteyteen on kuitenkin pyritty liittämään vähintäänkin lyhyt esiintymistä kuvaava kommentti. Tieteellisen nimen jälkeen on suluissa luku, joka kertoo vuosittaisen yksilömäärän. Yksittäiset havainnot käsitellään järjestyksessä pvm, paikka, yksilömäärä, mahdolliset sukupuoli- ja ikätarkenteet sekä linnun tila ja havainnoijat. Paikkaan on laitettu kunta ja yksi paikannimi tekstin lyhentämiseksi. Tarkempi paikka on kuitenkin tarkistettavissa Tiirasta. Havainnoijien lukumäärä on rajattu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta neljään ja nimet on kirjoitettu kokonaan. Ensihavainnon tekijä on pyritty laittamaan ensimmäiseksi. Käytetyt lyhenteet ovat standardilyhenteitä.

Kyhmyjoutsen *Cygnus olor* (1)

Perinteiseen tapaan vain yksi havainto, mutta yllättäen talviaikaan: 15.2.–16.2. Kaa Melttunen 1 ad p (Seppo Neuvonen, Leena Meuronen ym.)

Pikkujoutsen *Cygnus columbianus* (24)

Esiintyminen oli hiukan normaali parempi, muutamia Maaningalla liikkuneita on tullut samoiksi: 15.4. Kei Sammalisranta 3 ad p (Aino Kananen, Perttu Puranen, Unto Niva), 20.4. Kuo Maaninkajärvi 2 pariutuneet (Kari Keränen), 21.4. Kuo Pieni-Maaninkajärvi 3 p (Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen, Eija Markkanen), 6.5. Kuo Vesajoki 3 p (Kaarina Heiskanen), 13.5.–16.5. Lap Sulkava 1 p (Asta Lähdesmäki, Juha Koponen, Anna-Maija Toppinen, Tarmo Huttunen ym.), 9.10. Kei Sammalisranta 9 ad p (Perttu Puranen), 18.10. Kuo Lapinranta 4 +1kv m (Pertti Renvall), 23.10.–30.10. Kuo Venäanaho 1 ad p (Juha Väätäinen, Pertti Hartikainen) ja 23.10.–31.10. Suo Viitakumpu 1 p (Olli Korhonen, Petri Kuhno, Ari Tossavainen, Hannu Kärkkäinen, Pekka Savolainen).

Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchus (16)

Havaittujen yksilöiden määrä oli hiukan normaalia enemmän, Maaningan Kinnulanlahden ympäristössä liikkuneiden yksilöiden tulkinnassa oli perinteisesti haasteita: 11.–20.4. Kuo Keskimmäinen + lähiympäristö 1–2 p (Eelis Rissanen, Timo Filipoff, Mervi Hyvönen, Tuomo Keinänen ym.), 14.4. Lap Linnansalmi 1 NE (Juha Koponen), 20.4. Lap Nerkoanniemi 1 p (Asta Lähdesmäki, Juha Koponen, Aaro Väänänen, Lassi Lähdesmäki), 22.4. Rau Rastunsuo 2 p (Kauko Siikström), 27.4.–10.5. Kuo Kinnulanlahti 2 p (Asta Lähdesmäki, Lassi Lähdesmäki, Jaakko Kettunen, Riitta Rajala ym.), 28.4. Rau Rastunsuo 1 p (Kauko Siikström), 29.4. Lap Puustelli 1 p (Kyösti Hujanen), 2.5. Sii Aappola 2 p (Pertti Renvall, Mervi Hyvönen, Tuomo Keinänen), 9.5. Kuo Puutossalmi 1 NE (Markku Ukkonen), 11.5. Kuo Kaurisaho 1 p (Pertti Hartikainen, Leena Meuronen) ja 12.5. Kuo Palonurmi 2 p (Pertti Hartikainen)

Harmaasorsa. MARKKU UKKONEN

Ristisorsa *Tadorna tadorna* (2)

Lajia on havaittu vuosittain yksittäisiä, yllättäen myös talvihavainto: 3.1.–4.1. Vrk Pirtinvirta 1 n p (Eino Hiekkänen, Timo Immonen, Mika-Petri Harju, Harri Holopainen ym.) ja 24.8. Kiu Makkaraperä 1 juv p (Hannu Luttinen).

Amerikanhaapana *Anas americana* (1)

Pohjois-Savon viides havainto, edellinen on vuodelta 2004: 6.7. Sii Raasio 1 k vp +1kv p (Markku Ukkonen) ja 10.7. Sii Musti 1 k vp +1kv p (Markku Ukkonen, Kyösti Hujanen).

Harmaasorsa *Mareca strepera* (20)

Tavanomainen esiintyminen, havaintoja vain keväältä: 19.4. Kuo Sinikivi 1 k p (Markku Ukkonen), 19.4.–22.4. Kuo Patajärvi 1 k p (Jaakko Kettunen, Ilkka Markkanen, Markku Ukkonen, Aino Kananen ym.), 21.4. Vrk Lehtoniemi 1 kn p, nous (Heikki Pentikäinen, Kai Lång), 24.4.–29.4. Kuo Kinnulanlahti 1 k p (Jaakko Kettunen, Juha Koponen, Markku Ukkonen, Eelis Rissanen ym.), 27.4. Sii, Joentaus 1 k p (Jari Jokela), 28.4.–30.4. Kuo Palonurmi 1 k p (Juha Väätäinen, Pertti Hartikainen, Asta Hakkarainen-Väätäinen), 30.4. Kuo Kinnulanlahti, Pellonpää 2 p (Marko Kelo), 30.4. Kuo Lapinranta 2 k p (Marko Kelo), 5.5. Kuo Keskimäinen 1 kn p (Jorma Tuomainen), 8.5. Kuo Keskimäinen 1 k p (Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen, Patrick Hublin), 8.5. Tuu Koi-vulahti 1 kn p (Eelis Rissanen, Mikko Pärssinen, Timo Filipoff, Else Mustamo), 9.5.–12.5. Sii Raasio 3 k 2 n p (Juha Koponen, Markku Ukkonen, Eelis Rissanen, Matti Pirskanen ym.), 10.5.–15.5. Son Patavirta 1 kn p (Tarmo Huttunen, Kyösti Hujanen), 11.5. Kuo Keskimäinen 1 kn p (Pertti Renvall, Jorma Tuomainen), 11.5. Kuo Puutossalmi 1 kn p (Markku Ukkonen) ja 14.5. Kaa Pieni-Rakkine 1 kn p (Pertti Räsänen, Pasi Räsänen).

Allihaahka *Polysticta stelleri* (3)

Havaitaan satunnaisesti, edellinen havainto vuodelta 2017: 8.5. Vrk Lehtoniemi 1 k 2 n ad p (Eino Repo, Hannu Kärkkäinen, Kalevi Sundqvist, Heikki Pentikäinen ym.)

Pikku-uikku *Tachybaptus ruficollis* (4)

Tavanomainen esiintyminen: 9.–10.5. Vrk Ruokojärvi 1 p (Heikki Pentikäinen, Lauri Havu), 23.11. Suo Siioninsilta 1 p (Ari Tossavainen, Hannu Kärkkäinen, Pekka Savolainen, Tommi Tuovinen), 27.11. Sii Pöljänjoki 1 p (Markku Ukkonen), 28.11. Suo Kimpanlampi 1 p (Pekka Savolainen) ja 2.12. Suo Kimpanlampi 2 p (Hannu Kärkkäinen).

Kattohaikara. JUKKA PORTIMOJÄRVI

Jalohaikara *Ardea alba* (8)

Esiintyminen oli jälleen runsas: 9.5.–11.5. Kuo Levälampi 1 (Miska Luoto, Pertti Hartikainen, Juha Väätäinen, Leena Meuronen), 20.6. Rvr Tiilikajärvi 1 SE, E (Ville Taskinen), 25.6. Iis Hernesaari 1 (Tuija Huotari), 1.7. Iis Särkilampi 1 p (Kyösti Hujanen, Marita Juntunen), 7.7.–16.8. Kuo Mustavirta ymp. 1–2 p (Marika Häkli, Matti Pirskanen, Liisa Pantakoski, Kaarina Heiskanen ym.), 18.7. Sii Kasurila 1 p, nous (Tero Salonen, Riitta Salonen) ja 27.8.–16.10. Kuo Leppäranta 1 p (Matti Pirskanen, Unto Niskanen, Riitta Rajala)

Kattohaikara *Ciconia ciconia* (22)

Selkeästi normaalia parempi esiintyminen, ehkä jopa ennätysmäinen: 23.4.–25.4. Kiu Niemiskylä 3 p (Jarmo Yliluoma, Anne Gråsten, Tarmo Huttunen, Jukka Österberg ym.), 27.4. Kei Paavola 3 p (Anja Räisänen, Risto Laulainen, Perttu Puranen), 12.5. Suo Hirvola 1 p (Sami Hirvonen, Ari Tossavainen, Hannu Kärkkäinen, Jukka Portimojärvi), 15.5.–16.5. Lap Sulkava 2 p (Asta Lähdesmäki, Anna-Maija Toppinen, Aaro Väänänen, Lassi Lähdesmäki ym.), 20.5. Vie Vuorisjärvi 2 p (Anna-

Maija Toppinen), 21.5. Vie Kapeavesi 2 p (Markku Haataja), 21.5. Kiu Osmanki 1 p (Timo Hämäläinen), 22.5. Vie Rikuli 2 p (Aila Roos, Markku Roos) 23.5.–25.5. Lap Savonjärvi 2 p (Juha Koponen, Markku Kasurinen, Anna-Liisa Kasurinen), 26.5. Sii Pyöreinen 1 NW (Markku Ukkonen), 3.6. Sii Kumpunen 1 p (Arto Leutonen) ja 22.6.–23.6. Vie Nissilä 6 kiert (Seppo Kajaste, Kari Bovellan, Jukka Nissinen).

Haarahaukka *Milvus migrans* (n. 15)

Tavanomaista parempi esiintyminen, joista reilu 9 keväältä, 2 kesältä ja 5 syksyltä, Varkauden Ruokojärvellä oleskeli yksilö kevästä kesään: 11.4. Kuo Silmäsuu 1 ad nous (Matti Hovi, Pirkko Siikamäki), 11.4. Sii Toivalannotko 1 kiert (Mervi Hyvönen, Tuomo Keinänen), 5.5. Rau Tyyrinvirta 1 kiert (Pekka Savolainen), 8.5. Tuu Koi-vulahti 1 ad N (Eelis Rissanen, Mikko Pärssinen, Timo Filipoff, Else Mustamo), 8.5.–23.7. Vrk Ruokojärvi 1 p (Liisa Tolvanen, Timo Immonen, Heikki Pentikäinen, Allan Nyssönen ym.), 13.5. Rau Vaajasalmi 1 kiert (Pekka Savolainen), 17.5. Kuo Keihäsjärvi 1 SE (Niklas Åberg, Matias Jaakkola, Pekka Jaakkola),

28.–29.5. Rau Kalanviljelylaitos 1 p (Juha Pekkanen, Lauri Niittylä, Kalle Sundman, Kari Hänninen), 17.7. Lep 5-tie 1 kiert (Petri Martikainen), 15.8. Kuo Patajärvi 1 kiert (Jarmo Ukkonen, Marja Majjala), 15.8. Kuo Tuovilanlahti 1 N (Risto Rikala), 12.9. Sii Siltasalmi 1 +1kv SSE (Markku Ukkonen), 26.9. Kuo Myllymäki 1 S (Juha Koponen, Markku Ukkonen) ja 14.10. Kei Hamula 1 (Kari Huttunen).

Arosuohaukka *Circus macrourus* (13)
Vaihteeksi hiukan vähemmän havaintoja: 15.4. Kiu Hilapparanta 1 k N (Jarmo Yliluoma), 15.4.–12.5. Kuo Kinnulanlahti ympäristössä 1 k ad (mahd sama) (Pertti Renvall, Heikki Saikkonen, Katja Kaupin-niemi Jari Jokela ym.), 24.4. Iis Leipä-mäki 1 kiert (Leena Meuronen), 24.4. Iis Latukka 1 k S (Jarmo Yliluoma, Kari Bovellan), 26.4. Kuo Haatala 1 k kiert (Sanna Antikainen, Teija Rantala), 1.5. Lap Jukola 1 k kiert (Markku Kasurinen, Anna-Liisa Kasurinen), 2.5. Lap Alilampi 1 2kv p (Markku Ukkonen), 3.5. Lap Sompsan-mäki 1 n kiert (Leena Meuronen), 5.5. Kuo Matinsuo 1 k p (Leena Meuronen), 18.5. Lap Sulkava 1 k 2kv kiert (Heikki Saikko-nen, Katja Kaupin-niemi), 27.8. Sii Vehka-mäki 1 1kv m, S (Pertti Renvall), 12.9. Lap Linnansalmi 1 1kv p, nous (Asta Lähdes-mäki, Lassi Lähdesmäki) ja 15.9. Kuopio Palonurmi 1 k m (Pertti Hartikainen).

Niittysuohaukka *Circus pygargus* (1)
Pohjois-Savon yhdeksäs havainto: 16.8. Sii Raasio 1 k ad WSW (Risto Saranto, Mikko Pärssinen)

Punajalkahaukka *Falco vespertinus* (2)
Kaksi havaintoa: 12.5.–13.5. Kuo Jänne-niemi 1 k p (Tapio Osala, Outi Nejman) ja 5.–6.8. Lep Kotalahti 1 n p (Ilkka Markkanen, Eija Markkanen, Mervi Hyvönen, Tuomo Keinänen).

Viiräinen *Limosa limosa* (4)
Edellisen nollavuoden jälkeen normaalia parempi esiintyminen: 21.–22.5. Sii Jälä 1 Ä (Kaarina Heiskanen, Kari Savolainen ym.), 5.6. Kuo Kinnulanlahti 1 Ä (Matti Pirskanen), 5.6.–11.6. Kuo Konttimäki 1 Ä (Juha Väätäinen) ja 14.6. Iis Ruokoniemi 1 Ä (Tarja Rönkä, Mette Rönkä).

Pikkuhuitti *Porzana parva* (1)
Pohjois-Savon 11. havainto, kaikkiaan on kuultu 12 yksilöä: 22.5.–3.6. Kuo Metsä-harju 1 k Ä (Veli-Matti Väänänen ym.)

Liejukana *Gallinula chloropus* (3)
Havaitaan muutaman vuoden välein, edel-linen havainto on vuodelta 2018, nyt peräti

kolme havaintoa: 11.4.–18.4. Lap Sulkava 1 p (Jarmo Yliluoma, Juha Koponen, Aaro Väänänen, Kari Bovellan, Kyösti Hujanen ym.), 27.4. Kuo Leppäjoki 1 p (Jorma Tuo-mainen) ja 27.9. Sii Raasio 1 ä, p (Markku Ukkonen).

Mustapyrstökuiri *Limosa limosa* (12)
Ajanjaksolla 22.4.–30.7. havainnot 12 lin-nusta: 22.4. Sii Toivalannotko 1 p (Markku Ukkonen), 22.4.–4.5. Kuo Lapinranta – Vesajoki välillä 1 p (Markku Ukkonen, Mirja Ukkonen ym.), 27.4. Sii Aappola 1 p (Markku Ukkonen, Ilkka Markkanen, Eija Markkanen ym.), 29.4.–19.5. Kuo Palonurmi 1 p (Pertti Hartikainen, Leena Meuronen), 30.4. Kuo Vuotjärvi 1 lask, p (Juha Väätäinen), 5.5. Kuo Keihäsjärvi 1 S (Niklas Åberg, Matias Jaakkola), 7.5. Kuo Lapinranta 2 p (Jari Jokela), 21.5. Kuo Keski-Siikajärvi 3 p (Juha Väätäinen), 19.–24.7. Sii Raasio 1 ad p (Tuomas Lukkarinen, Merja Puuperä, Pekka Nykänen ym.) ja 30.7. Kuo Palonurmi 1 kiert (Pertti Hartikainen).

Karikukko *Arenaria interpres* (4)
Karikukon määrät ovat viime vuosina laskeneet. Katsausvuodelta yksi havainto neljästä yksilöstä: 22.5. Sii Raasio 4 (3 jp + 1 tp) p, nous, N (Juha Väätäinen).

Lampiviklo *Tringa stagnatilis* (1)
Yksi havainto: 3.7. Sii Raasio 1 p (Olli Haukkovaara, Rainer Häggblom).

Rantakurvi *Xenus cinereus* (2)
Havainnot ovat vähentyneet viime vuo-sina, edellinen havainto on vuodelta 2017: 29.5.–31.5. Kuo Palonurmi 1 p (Pertti Har-tikainen, Juha Väätäinen, Asta Hakkarai-nen-Väätäinen) ja 8.7. Sii Musti 1 p, nous, S (Pertti Renvall).

Heinäkurppa *Gallinago media* (1)
Niukka esiintyminen: 28.9. Lep Golfkenttä 1 p (Jari Koivusalo).

Merikihu *Stercorarius parasiticus* (5)
Normaali esiintyminen ja yksi havainto myös keväällä: 11.5. Kuo Puutossalmi 1 NE (Markku Ukkonen), 30.8. Leppävirta Tiirinluoto 1 kiert (Jukka Kinnunen) ja 4.9. Sii Vehkamäki 1 S (Juha Koponen, Riitta Rajala)

Räyskä *Hydropogon caspia* (4)
Hiukan normaalia parempi esiintyminen, havainnot normaalisti loppukesällä: 23.7. Sii Raasio 1 ad NW (Matti Pirska-nen), 4.8. Kuo Puutossalmi länsipuoli 3 (2 ad+juv) S (Ilkka Markkanen) ja 11.8. Kuo Ruokovirta 2 ad kiert (Eelis Rissanen,

Juha Tarvainen ja ympäristöalan opiskeli-jaryhmä).

Turkinkyyhky *Streptopelia decaocto* (2)
Edellisvuoden havaintosarja sai jatkoa Kiuruvedellä: 7.1.–29.9. Kiu Yhtylä 1–2 p (Jarmo Yliluoma ym.).

Turturikyyhky *Streptopelia turtur* (1)
Havaittiin edellisen kerran vuonna 2017: 19.11. Lep Timola 1 1kv p (Heikki Penti-käinen, Timo Immonen, Allan Nyysönen, Pekka Ruotsalainen).

Tunturipöllö *Bubo scandiacus* (1)
Harvinaista herkkua Pohjois-Savossa. Edellinen havainto vuodelta 2020, mutta sitä edellisen kerran vuonna 2014: 12.2.–8.3. Sii Musti 1 n-puk 2kv p (Marko Hartikainen, Markku Ukkonen ym.).

Kehräjä *Caprimulgus europaeus* (5)
Havaitaan vuosittain, mutta tällä kertaa hiukan parempi esiintyminen: 21.5. Kuo Jynkkä 1 p (Elina Ärväs), 26.5.–9.6. Suo Lintharju 2 kiert (Hannu Kärkkäinen ym.), 7.–8.6. Kuo Riistavesi 1 Än p (Marko Kelo, Juha Väätäinen, Asta Hakkarainen-Väätäinen) ja 15.7. Rau Sirkkavuoret 1 Ä (Jussi Korpela).

Harjalintu *Upupa epops* (8)
Selkeästi normaalia parempi esiintyminen ja yllättäen myös yksi keväthavainto: 14.5. Vie Huitulantie 1 p (Miilun lukijakuva), 12.7. Kuo Nilsia kk 1 p (Juha Väätäinen), 27.9.–20.10. Kuo Savolanniemi-Pirttiniemi 1 p (Pirkko Siikamäki ym.), 11.10. Kuo Palonurmi 1 p (Elna Heikkinen, Kari Kos-tilainen, Pertti Hartikainen), 13.10. Kuo Kankaisen hautausmaa 1 p (Pitäjäläinen), 18.10. Kuo Haluna 1 p (Merja Kytövaara), 20.10. Vrk Käpykangas 1 p (Lahja Moila-nen ym.) ja 24.10. Suo Lempyy 1 p (Riitta Onttonen).

Kangaskiuru *Lullula arborea* (3)
Normaali esiintyminen: 13.4. Sii Toivalan-notko 1 lask, p (Markku Ukkonen), 21.4.–8.6. Rva Harsukangas 1 p (Leena Meuro-nen ym.) ja 27.4.–9.6. Suo Rantakylä 1–2 p (Lauri Havu, Seija Majuri ym.)

Sitruunavästäräkki *Motacilla citreola* (1)
Keskimäärin joka toinen vuosi, edellinen vuonna 2019: 29.–30.4. Kuo Palonurmi 1 k p (Pertti Hartikainen ym.).

Virtavästäräkki *Motacilla cinerea* (4)
Pesintä jo toisena vuonna putkeen: 9.5.–2.7. Kuo Lastukoski 2 ad + 2 juv p (Pertti Hartikainen ym.).

Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus* (42)

Huikkea uusi ennätys (edellisvuoden ennätys 16 yksilöä) ja Sonkajärveltä Pohjois-Savon ensimmäinen varmistettu pesintä. Havainnot kunnittain, Suo: 2, Kuo: 8, Kaa: 3, Sii: 1, Lap: 2, Iis: 4, Kiu: 1, Vie: 6, Son: 7 ja Rvr: 8.

Mustaleppälintu

Phoenicurus ochrurus (1)

Yllättäen syksyhavainto: 23.10. Kuo Savi-saari 1 p (Matti Pirskanen, Riitta Rajala).

Sepelrastas *Turdus torquatus* (5)

Tavanomainen esiintyminen, kaikki keväältä: 21.4. Kuo Käärmelahti 1 k p (Sanna Hakkarainen, Matti Hakkarainen, Elias Hakkarainen ym.), 22.–24.4. Kuo Tavinsalmi 1 k NE (Kari Keränen, Kaarina Salomaa ja Saku Penttonen ym.), 1.5. Sii Pyylampi 1 p (Mikko Vahteristo, Anna-Maija Hyttinen), 4.5. Kuo Savulahti 1 n (Tuula Antikainen) ja 19.10. Kuo Pihkainmäki 1 k p (Eija Haverinen).

Ruokosirkkalintu

Locustella luscinioides (1)

Pohjois-Savon viides havainto: 25.5.–14.7. Kuo Keskimmäinen 1 Ä (Pertti Renvall ym.)

Rytikerttunen

Acrocephalus scirpaceus (1)

Yksi havainto katsausvuodelta, edelliset ovat vuodelta 2018. Havainnot lajista ovat vähentyneet viime vuosina: 19.6. Vrk Lehtoniemi 1 Ä (Harri Miettinen).

Rastaskerttunen

Acrocephalus arundinaceus (1)

Laji on valtakunnallisesti vähentynyt. Edellisen kerran havaittiin vuonna 2016. Laji on ollut Pohjois-Savossa harvinaista herkkua: 9.7. Lap Taipale 1 p (Tarmo Huttunen).

Pikkukultarinta *Iduna caligata* (1)

Pohjois-Savon kahdeksas havainto, edellisen kerran havaittiin vuonna 2019.

Valtakunnallisesti havainnot ovat lisääntyneet viime vuosina: 14.6.–9.7. Kuo Haminalahti 1 Än, p (Niklas Åberg, Ilkka Markkanen).

Taigauunilintu *Abroornis inornatus* (1)

Havaittiin vain yksi lintu, vaikka valtakunnallisesti määrät ovat olleet viime vuosina nousussa: 10.9. Kuo Puijo 1 ä (Ilkka Markkanen, Eija Markkanen).

Lapintiaainen *Poecile cinctus* (1)

Vain yksi havainto: 1.1.–15.2. Sii Harjamäki 1 p (Mika Räisänen).

Pikkusirkku *Schoenichus pusillus* (2)

Edellisvuoden tapaan kaksi havaintoa, ennen vuotta 2020 oli vain viisi havaintoa: 29.8. Sii Raasio 1 1kv reng (Hannu Kärkäinen, Timo Immonen), 17.9. Sii Raasio 1 1kv reng (Markku Ukkonen).

Virtavästäräkit. TERO PELKONEN

Lintuatlas Pohjois-Savossa

Suomen neljäs lintuatlas on käynnissä. Lintuatlaksen toteuttavat yhteistyössä Birdlife Suomi ja Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus. Tavoitteena on selvittää vuosien 2022–25 aikana Suomen pesimälinnuston levinneisyys. Lintuyhdistys Kuikan tavoitteena on edistää pesimälinnuston levinneisyyden selvitystä Pohjois-Savon alueella. Atlasretkeily on helppoa ja mukavaa sekä sitä voit tehdä vaikkapa oman asuinpaikkasi ympäristössä.

Havainnot kerätään 10x10 km karttaruutujen perusteella. Kaikki havaitut lajit ovat mielenkiintoisia. Ruudulla havaittujen lajien määrä kasvaa, kun retkeilee eri elinympäristöissä. Eri lajit pesivät eri aikaan, joten atlasretkeilyyn voi aloittaa nyt ja jatkaa sitä koko kesän.

Pesinnän todennäköisyyttä arvioidaan pesimisvarmuusindeksien perusteella. Pesintä jaetaan kolmeen eri kategoriaan: mahdollinen, todennäköinen tai varma. Erityisen arvokkaita ovat havainnot varmistetuista pesinnöistä. Myös muita pesinnän merkkejä kannattaa tarkkailla. Sellainen on esim. ruoan kantaminen nokassa. On kuitenkin tärkeää tarkkailla huomaavaisesti lintujen pesintää, jotta ei pesimisvarmuusindeksin takia häiritse pesintää. Havaintojen ilmoittamisesta löydät hyvät ohjeet kotisivuiltamme <https://www.lintuyhdistyskuikka.net/>. Sinne on koottu hyvä info- ja ohjepaketti lintuatlakseen liittyen.

Valtakunnalliset lintuatlaskoordinaattorit ovat Heidi Björklund (Luomus) ja Aapo Salmela (BirdLife). Heidät tavoittaa sähköpostilla lintuatlas@luomus.fi. Lintuyhdistys Kuikan lintuatlastyöryhmään kuuluu Eelis Rissanen, Harri Hölttä, Jyrki Uotila ja Jarmo Yliluoma. Heidät tavoittaa sähköpostilla atlas@lintuyhdistyskuikka.net. Kannattaa myös seurata Atlaksen tulospalvelua vaikkapa retkien suunnittelussa.

Pohjois-Savon yölaulajat 2018–2021

Jyrki Uotila ja Eelis Rissanen

Tähän katsaukseen on koottu vuosien 2018–2021 yölaulajahavainnot Pohjois-Savosta. Yölaulajien vuosittaiset määrät näyttävät olevan suoraan verrannollisia kevään sääoloihin. Eri lajien muuttoajat poikkeavat kuitenkin melkoisesti, joten eri vuosien osalta on merkittäviä eroja. Toinen vuosi on toiselle lajille parempi ja vastaa- vasti toisin päin.

Lisäksi mukana olevaan taulukkoon on poimittu aiemmista katsauksista vuosien 2010–2017 havaintomäärät, joihin katsaus- vuosia verrataan kunkin lajin kohdalla. Teksti on pyritty pitämään lyhyenä.

Kaulushaikara

Vuosittain kuullaan keskimäärin noin 70 bottea. Heikompina vuosina (2010 ja 2011) jäätin 50 tietämille ja huippuna 101 puhaltelijaa 2014. Katsausvuosina samat havaintopaikat toistuivat vuodesta toiseen ja kuultujen yksilöiden määrä oli varsin vakaa. **2018** (72) Vuosi oli keskiverto ääntelijöiden suhteen. Havainnot keskittyivät eniten kierrettyihin kuntiin (Kuo, Lap, Sii ja Var) ja Ylä-Savosta tuli vain muutama ilmoitus: Kiu 3 ja Vie 1. Syksyllä kolme havaintoa, joista 2 lokakuussa: 10.10. Kuo Mustavirta lentoääntä pimeältä taivaalta ja 15.10. Lap Onkivesi 1 p.

2019 (78) Puhisjoita hieman edellisvuotta enemmän, mutta muuten samanlainen esiintyminen. Sorsastuksen alku (20.8.) poiki 2 ilmoitusta lentoon hätistetyistä linnuista.

2020 (87) Havaintorivejä ja ääntelijöitä edellisvuosia enemmän. Kolmen haikaran ilmoituksia tuli usealta paikalta: Kuo Jän-

neniemi, Kuo Patalahti, Lap Kunnanranta, ja Var Ruokojärvi.

2021 (74) Kuo Keihäsjärvellä nähtiin 10.7. emo ja 5 maastopoikasta hajaantuneena ruovikkoon. Vuoden viimeiset mukavan myöhäisiä: 29.9. Lap Sonnilansalmi 1p ja 9.10. Kuo Pieni-Lapinjärvi 1p.

Luhtakana

Normivuonna kuullaan 5 luhtakanaa, joka määrä tuplattiin parhaina (2015 ja 2016) vuosina. Katsausvuodet jäivät kaikki tämän alle ja 2021 oli lähihistorian heikoin yhdellä ääntelijällä.

2018 (3) Kuo Patalahti 20.4. 1 ä, Kuo Riti-senlahti 10.6. 1 Ä sekä ainut pidempään viihtynyt Var Ruokojärvi 11.5.–29.5. 1 Ä.

2019 (4) Ei ainuttakaan useampana päivänä huudellutta kanaa. 26.4. Kuo Riis-tavesi, 11.5. Lap Sonnila, 7.6. Kuo Säynei-nen ja 12.6. Kei Hetejärvi.

2020 (3) Var Ruokojärvellä kuultiin par-haimmillaan kaksi kanaa 24.5.–1.6. Lisäksi Sii Raasiassa kuultiin 2.6.–3.6. yksi ään-telijä.

2021 (1) Vuoden ainut oli Kuo Patalah-della 15.5. huudellut lintu.

Luhtahuitti

Viime vuosina on kuultu keskimäärin 15 ja huippuvuonna (2015) peräti 26 huittia. Lähihistorian heikoin vuosi oli 2017 kuu-della huutelijalla. Katsausvuodet olivat keskimääräisiä, paitsi 2020 jolloin kuultiin vain 8 huittia.

2018 (14) Kuo Patalahdella (3) ja Kuo Riistavedellä (2) äänteli useampi lintu ja alueen pohjoisin oli Vie Haajaisella.

2019 (15) Maaningalla kuultiin kolmessa paikassa, Kinnulanlahti, Mustavirta ja Patalahti. Nyt pohjoisin huitti havaittiin Son Pajusenmäellä.

2020 (8) Heikon huittivuoden yksilöistä puolet kuultiin Iisalmessa ja muut kunnat olivat Kei, Kuo (Jua), Kuo (Maa) ja Tuu. Pisimpään paikallaan viihtyi Kuo Rupsan-lahden lintu 27.5.–14.6. ja Kuo Patalahden huitti kuultiin vasta heinäkuussa (8.7.–9.7.).

2021 (12) Nyt huitit pakkaantuivat Kuo-pioon (9) ja loput kunnat olivat Lap (1) ja Var (2). Kuo Patalahdella kuultiin 2 huittia, muuten vain yksittäisiä lintuja

Ruisräikkä

Vuodesta 2016 (189 ääntelijää) laskuun lähtenyt kanta jatkoi alamäkeä ja päättyi 2021 57 räikkään.

2018 (92) Perusvuosi 92 räikkällä.

2019 (90) Ylä-Savosta kertyi tavallista enemmän havaintoja, Kiu 6 ja Son 2 narisi-jaa, joista pohjoisin kuultiin Son Sukevalla.

2020 (66) Vesannolla kuultiin kaikkiaan 5 räikkää, joista 4 Närhilässä.

2021 (57) Pohjoisimmat narisijat löytyivät nyt Son Sukevalta ja Vie Palosenjärveltä.

Satakieli

Havaitut yksilöt ovat vaihdelleet viime vuosina 30 (2017) ja 100 (2013) välillä. Katsausvuodet olivat kaikki huonoja sata-kielivuosia ja korkein lukema oli 37 (2018) ja heikoin 23 (2020) ollen heikoin vuo-desta 2010 alkaen.

2018 (37) Kaksi pientä keskittymää, Sii Jälä 3 Ä ja Var Lehtoniemi 6 Ä. Kunnista eniten kuultiin Kuopiossa, 16 yksilöä.

Taulukko. Vuosina 2010–21 havaittujen yölaulajien määrät.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kaulushaikara	52	53	76	64	101	80	92	71	72	78	87	74
Luhtakana	5	5	2	4	5	11	10	5	3	4	3	1
Luhtahuitti	12	13	19	21	16	26	13	6	14	15	8	12
Ruisräikkä	60	71	104	190	147	125	189	103	92	90	66	57
Satakieli	42	37	59	100	77	66	60	30	37	35	23	31
Pensassirkkalintu	14	39	34	21	23	26	24	28	19	12	16	10
Viitasirkkalintu	8	3	17	30	31	24	18	5	11	4	10	4
Rytikerttunen	0	1	1	0	1	2	0	1	2	0	1	1
Luhtakerttunen	7	8	13	27	13	21	10	8	7	6	11	9
Viitakerttunen	185	158	172	247	345	100	158	164	150	268	163	250

Viitakerttunen. TIMO ORANEN

2019 (35) Var Lehtoniemessä kuultiin vain 4 ääntelijää. Pohjoisin satakieli kuultiin Vie Haajaisella.

2020 (23) Kuopiossa kuultiin vain 5 yksilöä, eikä muuallakaan mennyt sen kummemmin.

2021 (31) Maanigan Hämeenlahdella ja Sii Raasiassa kuultiin 2 lintua, mutta muualla vain yksittäisiä laulelijoita.

Pensassirkkalintu

Kun normivuonna kuullaan hieman yli 20 pensassirkkeliä niin vuonna 2011 kuultiin peräti 39 sirisijää. Katsausvuosina jäätiin aina alle 20 ja heikompana vuonna, eli 2021, summa jäi kymmeneen.

2018 (19) Kunnittain kuultiin seuraavasti Kuo 9, Sii 4, Lap 3, Lep 2 ja Rau 1.

2019 (12) Nyt kunnat jakautuivat näin Kuo 6, Sii 2, Tuu 2, Kiu 1 ja Lep 1.

2020 (16) Edelleen puolet linnuista kuultiin Kuopiossa. Kuo 8, Sii 3, Iis 2, Lap 1, Lep 1 ja Ves 1.

2021 (10) Vaihteeksi joku muu suosikkikunta kuin Kuopio. Iis 3, Sii 3, Kuo 2, Kei 1 ja Lep 1

Viitasirkkalintu

Kuullaan yleensä alle kymmenen yksilöä vuodessa, mutta vuodet 2012–2016 olivat kulta-aikaa ja huippuvuosina 2013 (30 Ä) sekä 2014 (31Ä) oli pensassirkkalintua yleisempi.

2018 (11) Havainnot keskittyivät kahteen

kuntaan: Lep 5, Kuo 4, Iis 1 ja Suo 1.

2019 (4) Vain 4 havaintoa ja kaikki eri kunnista: Iis Pirttiniemi, Kei kesäteatteri, Lep Tukiala ja Var Huruslahti.

2020 (10) Yli puolet äänteli Kuopiossa (6) ja muut kunnat olivat Kei, Lep, Sii ja Var, yksi viitasirkkeli kussakin.

2021 (4) Toinen neljän ääntelijän vuosi: Kuo Juankoski, Kuo (Kar) Pitkäjärvi, Kuo Kortejoki ja Var Huruslahti.

Rytikerttunen

Havaitaan vuosittain jossain päin maakuntaa tai sitten ei. Huippuvuonna (2015) kuultiin peräti kaksi lintua. Ja sama meno jatkui näinäkin vuosina.

2018 (2) Viihtyi pitkään (18.6.–14.9.) Sii Raasion lintutornin vieressä. Toinen yksilö lauleli Kuo Kurkiharjussa vadelmapensaissa 2.6.–3.6.

2019 (0) Ei ainuttakaan havaintoa.

2020 (0) Ei ainuttakaan havaintoa.

2021 (1) Nyt kuultiin Var Lehtoniemessä 19.6. eikä sitten muualla.

Luhtakerttunen

Normaalivuonna kuullaan vajaat kymmenen laulutaituria. Ja parhaina vuosina 2013 (27 Ä) ja 2015 (21 Ä) havaintoja kertyi yli kaksikymmentä. Ja normimenolla jatkettiin näinäkin vuosina.

2018 (7) Kuo 3, Iis 1, Lap 1, Rau 1 ja Ves 1.

2019 (6) Heikko vuosi, mutta havaintoja tuli ympäri maakuntaa: Kei 1, Kuo (Maa)

1, Kuo (Jua) 1, Kuo (Nil) 1, Lap 1 ja Rau 1. Rautalammin lintu saatiin leppoisan myöhään, eli 10.9. verkkoon.

2020 (11) Kuo 4, Lep 4, Var 2 ja Iis 1.

2021 (9) Kuo 4, Sii 2, Lap 1, Lep 1 ja Var 1.

Viitakerttunen

Yleisin yölaulajistamme ja vuodesta 2010 alkaen on päästy aina kolminumeroiseen lukuun, ääripäiden ollessa 2015 (100 Ä) ja 2014 (345 Ä). Onkin hyvinkin mahdollista, että kaikkia ei enää viitsitä ilmoittaa. Alueen kunnista selvästi eniten kerttusia kuultiin Kuopiossa, runsas kolmannes kaikista ilmoituksista. Toisessa ääripäässä oli Piela-
vesi, jossa ei neljän vuoden aikana kuultu ainuttakaan.

2018 (150) Saapui tavallista aikaisemmin. Eka ilmoitettiin jo 12.5. Lep Riihitieltä. Seuraavatkin, 16.5. Var Lehtoniemi ja 17.5. Lep Itkolanpiha, olivat mukavan aikaisia. Kuo Silmäsuolla ja Sii Toivalassa oli kummassakin 7 laulutaiturin keskittymä. Kunnittain havainnot jakaantuivat seuraavasti Kuo 70, Lep 17, Sii 15, Suo 10, Lap 7, Tuu 7, Iis 6, Kaa 5, Var 5, Kei 3, Rau 2, Rva 2, Son 1. Kuopio oli selvä ykkönen mutta Rautalampi oli yllättävän hiljainen. Ylä-Savossakin (Rva 2 ja Son 1) kuultiin muutama dumari. Alueen kunnista nollaan jäivät Kiu, Pie, Ter, Ves ja Vie.

2019 (268) Selvästi edellisvuotta parempi esiintyminen ja lähes jokainen kunta pisti paremmaksi. Erityisesti Iisalmessa ja Tuusniemellä havaintomäärän kasvu oli messevää. Myös Sonkajärven lukema parani roimasti. Nollaan jäivät vain Pie ja Ves. Ja tässä kunnitaiset ynnäykset: Kuo 107, Iis 28, Tuu 28, Lep 20, Var 16, Sii 15, Kaa 12, Lap 12, Suo 11, Son 6, Rva 4, Kei 2, Kiu 2, Rau 2, Vie 2, Ter 1.

2020 (163) Kuo Silmäsuolla oli taas alueen paras keskittymä. 13.6. sieltä ilmoitettiin 7 Ä ja 2 p sekä 16.6. 11 p. Kunnittain viitakerttusia ilmoitettiin seuraavasti. Kuo 69, Sii 15, Iis 13, Lep 13, Suo 13, Tuu 11, Var 7, Kei 6, Lap 6, Rau 4, Ves 3, Kaa 2, Rva 1. Nollakunnat löytyvät pääosin Ylä-Savosta: Kiu, Pie, Son, Ter ja Vie. Syysmuuton aikana (21.–25.8) saatiin kolme rengastusta, 2 Rau Rastussuolla ja 1 Sii Raasiassa.

2021 (250) Kuo Silmäsuolla oli tavallista hiljaisempi, sillä parhaimmillaan siellä päästiin vain 5 dumariin. Kunnittain havainnot jakaantuivat varsin tutun oloisesti: Kuo 111, Sii 37, Lep 17, Var 17, Suo 14, Iis 11, Kei 10, Tuu 10, Kaa 7, Lap 6, Vie 3, Rva 2, Ter 2, Kiu 1. Samoin nollakunnissa on toistoa: Pie, Rau, Son ja Ves. Vuoden viimeinen oli myöhästelyennätyksen tehnyt nuorukainen, joka rengastettiin 16.9. Sii Raasiassa.

Sinipyrrstö. MARKKU UKKONEN

Raasion rengastusvuosi 2021

Markku Ukkonen

Kausi 2021 käynnistyi lyhyellä kevätjaksoilla 12.–30.5., jolloin rengastuspyyntiä oli kaikkiaan 11 päivänä (katiskapyyntiä 10 päivänä, verkkopyyntiä 9 päivänä). Toimielias syyskausi touhuttiin ajalla 26.6.–13.11., jolloin pyydyksiä viriteltiin yhteensä 65 päivänä (katiskat 58 päivänä: kesä 4, heinä 11, elo 19, syys 20, loka 4, marras 0; verkot 42 päivänä: kesä 1, heinä 3, elo 13, syys 17, loka 7, marras 1). Ajalla 27.8.–9.10. oli myös pääosin pöllöjen nappaamiseen tähdättyä atrappipyyntiä yhden rastas- ja yhden petoverkon voimin yhteensä 10 päivänä. Lisäksi kokeiltiin parina päivänä/yönä kahlaajien jallittamista parilla testiloukulla ja iskuverkolla.

Törmäpääskyjä saatiin kiinni länsilietteen pesätörmältä erillisillä verkotuksilla. Kaikkiaan syysjakson pyyntiä oli hieman enemmän kuin useimpina aiempina lähivuosina.

Katiskoiden määrä vaihteli pyyntipäivien välillä, mutta valtaosassa pyyntipäivistä pyynnissä oli koko arsenaali, 15–18 katiskaa. Pikkulintupyyntissä olleiden ranta-alueiden verkkojen määrä vaihteli pyyntipäivien välillä ja yleensä pyynnissä oli vain 2–5 verkkoa, yhteensä 21–51 verkkometriä. Enimmillään pyyntipäivän aikana verkkoja oli auki 105 verkkometriä. Ääniatrappeja käytettiin paitsi pöllöpyynnissä myös kahlaajapyynnissä kahlaajien houkuttelemiseksi kahlaajien suosimalta

koillislietteeltä katiskoiden äärelle sekä asemakopin läheisillä verkoilla erityisesti pohjansirkun teemapyyntineissä.

Keväällä ja alkukesästä alaan vedenpinta oli jonkin verran tavanomaista alempana ja lieterantaa oli kahlaajille tarjolla kohtuullisesti, vaikkakin korkea ilmaver-soiskasvillisuus on koko ajan vallannut entisestään myös koillislietteen aluetta ja kutistanut sielläkin rantojen avolietekais-taleita. Vedenpinta kohosi nopeasti heinä-kuun puolivälissä parikymmentä senttiä, nousi hieman lisää vielä elokuun aikana ja pysytteli tällä korkeahkolla tasolla läpi loppukauden, mikä vähensi monien kahlaajien kaipaamaa avoimempaa rantaympäristöä.

Pyyntilietteenä toimineen länsilietteen rantakasvillisuutta kuritettiin viikate- ja raivaussahaniitolla, ja pyyntialue saatiin näin pidettyä siedettävän avoimena, joskin korkean vedenpinnan seurauksena ison osan syyspyyntikaudesta avointa rantaliettereunusta oli tarjolla kahlaajien tallottavaksi vain muutamien metrien leveydeltä.

Kahlaajat tykkäsivät pörrätä edelleenkin enemmän koillislietteen alueella, mikä lisäsi haasteita saada niitä rengastettaviksi länsilietteen pyydyksillä. Vesilintujen määrät – myös vesilintupoikueiden määrät – pysyivät syystä tai toisesta edelleen viime vuosien totutulla alhaisella tasollaan. Tosin taveja tavattiin altaalla hieman paremmin kuin monina edellisinä altaan vesilintualhon kesinä.

Länsiliete koki syyskauden mittaan maimellista avartumista. Pääkonnana maimemamuutoksessa oli Kärkkäisen Hannu, jonka monen päivän riehunta moottorisahan ja raivaussahan kanssa nujersi tanteeeseen niin rantaheinikköä, järviruoikköä kuin lietteen pohjois- ja etelälaidan ranta-

puustoa ja -pusikköä. Näin saatiin kolmen verkkolinjan kasvillisuuspiirteet palautettua aiempien vuosien tilannetta vastaaviksi, ja toivottavasti rantapuuston poistot lisäsivät samalla yleistä maiseman avoimuutta ja pyyntilietteen houkuttelevuutta kahlaajien silmissä. Lisäksi länsilietteen hietikkokentän pintakasvillisuus poistettiin Yaran toimesta traktorilanauksella marraskuussa.

Kaudesta 2021 kehkeytyi rengastusten kokonaismäärän osalta paras rengastusvuosi Raasion 35-vuotisessa rengastushistoriassa. Renkaita laitettiin kaikkiaan 2746 linnulle, joista kahlaajia 690, vesilintuja 20 ja muiden linturyhmien edustajia 2036 (taulukko 1). Kevätjaksolla vastaava jakauma oli 13, 0 ja 105 sekä syysjaksolla 677, 20 ja 1931. Aiempi rengastusennätys on vuodelta 1992, jolloin rengastettiin 2477 lintua. Katsauskauden loppuun mennessä Raasiassa on rengastettu yhteensä 41378 lintua, joista kahlaajia 19311 yksilöä.

Kontrollikäsittelyjä (ylivuorokautiset kontrollit) karttui yhteensä 150 linnusta,

joista kahlaajia oli 37 yksilöä. Suurin osa (137 yksilöä) kontrolloista kirjattiin syyskaudella. Luonnollisesti kontrollilinnut olivat pääosin katsauskauden rengastuksiamme ja selvä vähemmistö aiempina vuosina altaalla rengastettuja lintuja. Ainoa ulkomainen kontrollirengas todettiin 27.6. lirolta, joka oli rengastettu Unkarissa. Jännä kontrolli oli myös syntymävuonnaan 2020 Suomen ylivoimaisesti myöhäisimpänä viivytelijänä vielä 12.10. Raasiassa vetkutellut pikkutylli, joka tavattiin uudestaan syksyisillä jalansijoillaan katsausvuoden kesäkuussa – joten kovinpa oli nuorukainen viehätynyt majailemaan Raasion maisemissa.

Loppukevät ei suostunut kahlaajarengastajia, kun pudotuskelit pysyivät poissa. Syyspuolella kahlaajia jäi näppeihin läpi katiskakauden (kesä 67 r, heinä 286 r, elo 206 r, syys 117 r, loka 1 r). Liro pysyi kahlaajarengastusten lippulaivalajina 429 rengastuksella (taulukko 1). Samalla liro ylitti ensimmäisenä Raasion rengastuslajina 6000 rengastetun yksilön rajan.

laji	v. 2021	v. 1987—2021	laji	v. 2021	v. 1987—2021	laji	v. 2021	v. 1987—2021
pikkutylli	12	937	rantasipi	38	1379	viitakerttunen	1	
tylli	26	650	karikukko		2	mustapääkerttu	5	
kapustarinta		17	vesipääsky	1	47	lehtokerttu	22	
tundrakurmitsa		11	tavi	19		hernekerttu	31	
töyhtöhyppä		74	telkkä	1		pensaskerttu	4	
isosirri		5	ampuhaukka	1		tiltalti	158	
pulmussirri		6	naurulokki	1		pajulintu	314	
pikkusirri	7	2706	sarvipöllö	4		hippiäinen	13	
lapinsirri	5	1262	suopöllö	1		kirjosieppo	4	
palsasirri		1	helmipöllö	2		pyrstötiainen	22	
kuovisirri		321	palokärki	2		hömötiainen	10	
suosirri	75	2573	pikkutikka	1		sinitäinen	82	
jänkäsirriäinen	1	90	törmäpääsky	32		talitiainen	74	
suokukko	33	1497	metsäkirvinen	26		puukiipijä	1	
jänkäkurppa	10	93	niittykirvinen	11		pikkuvarpunen	1	
taivaanvuohi	24	425	keltavästäräkki	7		peippo	28	
heinäkurppa		1	västäräkki	135		järripeippo	8	
lehtokurppa		5	peukaloinen	3		vihervarpunen	191	
punakuiri	1	1	rautiainen	91		urpiainen	107	
kuovi		5	punarinta	84		urpiainen (cabaret)	5	
pikkukuovi		1	sinirinta	3		tundraurpiainen	3	
mustaviklo		91	sinipyrstö	1		punavarpunen	6	
punajalkaviklo	5	98	leppälintu	7		punatulkku	6	
lampiviklo		2	mustarastas	15		keltasirkku	13	
valkoviklo	18	686	räkättirastas	5		pohjansirkku	292	
metsäviklo	5	181	laulurastas	16		pikkusirkku	2	
liro	429	6139	punakylkirastas	27		pajusirkku	131	
rantakurvi		5	ruokokerttunen	27		yhteensä	2746	19311

Taulukko 1. Raasion rengastukset v. 2021 ja kahlaajarengastukset v. 1987–2021.

Ruokokerttunen. LEENA MEURONEN

Toistaiseksi joka seitsemäs Raasion rengas on niitattu lirolle ja vastaavasti kahlaajarengastuksista lähes kolmasosa on liropulttauksia. Liron vuosisaldo on ollut suurempi vain v. 1997, jolloin lajin osalta päästiin toistaiseksi ainoan kerran 500 rengastuksen paremmalle puolelle.

Suosirrinuorison syyskuisen muuttopiikin myötä suosirri ylsi 75 rengastuksella pitkästä aikaa kohtuulliseen hyvään kausisaldoon ja nyt kahlaajien tilastokakkoseksi. Parempiin rengastussummiin on päästy edellisen kerran 20 vuotta sitten. Muiden sirrien osalta rengastuskausi jäi vaisuksi. Jänkärurpan 10 rengastusta on lajin kol-

manneksi paras kausisumma Raasiassa. Suokukon, tyllin, taivaanvuohen ja useimpien viklolaajien rengastusmäärät jäivät varsin keskimääräiselle tasolle. Jänkäsirriäisen ja vesipääskyn rengastukset edustavat kahlaajarengastusten rariosastoa ja samaan kategoriaan lukeutuu Raasion uutena kahlaajarengastuslajina 11.9. rengastettu punakuiri, josta tuli altaan 31. kahlaajarengastuslaji. Katsauskauden kahlaajarengastussumma on paras kausisumma koko 2000-luvulla, kun edellinen parempi kausi-tilastoluku löytyy vuodelta 1999.

Altaan syysrengastusten toinen tunnuslaji liron ohella oli pohjansirkku. Lajia

rengastettiin reilusti tuplat enemmän kuin edellisenä ennätysvuotena 2019. Verkkolintujen rengastustilastossa laji oli nyt kakkonen (292 r) häviten vain niukasti pajulinulle (314 r). Katsausvuoden syksyllä pohjansirkkuja tavattiin poikkeuksellisen paljon maamme keski- ja eteläosissa, mikä viitanee lajin hyvään pesimätulokseen maassamme ja länsinaapurimme puolella, ja ehkä mukana oli syystä tai toisesta myös itärajamme takaa tulleita lintuja. Niinpä maassamme rengastettiin pohjansirkkuja ennätyselliset 3032 yksilöä (Raasion osuus noin 10 %), joista yli 90 % oli syysmuuttorengastuksia. Myös Raasiassa pohjansirkun verkotuksissa käytettiin äänierästä, mikä vaikutti lajin rengastussummaa nostavasti.

Sadan rengastuksen raja rikottiin seitsemän verkkorengastuslajin osalta (taulukko 1) ja näiden osuus kaikista em. ryhmän rengastuksista oli 65 %. Näistä tilitettiin, vihervarpusen ja urpiaisen määrät olivat keskimääräistä parempia, kun taas pajulinun ja pajasirkun luvut jäivät laahaamaan odotettua alemmaksi. Västäräkkirengastuksissa oli toinen peräkkäinen pirteämmäksi luonnehdittava syksy edeltäneiden lähivuosien notkahduksen jälkeen.

Alle sadan rengastuksen lajeissa rengastusmäärät olivat useimpien lajien kohdalla tavanomaisella tasolla. Rastaita eksyi verkkoihin aiempia vuosia paremmin. Ruokokerttusen ahdingon hellittäminen sai jatkoa, kun rengastuksissa päästiin sentään viime vuoden määrään. Menneisiin vuosikymmeniin verrattuna – ja västäräkin tämän vuoden määrään nähden – keltavästäräkin rengastukset jäivät taas vähäisiksi. Tiaistenkin rengastusmäärät jäivät pesimäkesän sääoloja ajatellen ja siten oletettuun hyvään pesimämenestykseen pohjautuen odotettua alemmalle tasolle. Tavi oli entiseen tapaan vesilintujen rengastetuin laji, mutta määrä jäi selvästi alle 35-vuotisen vuosikeskiarvon.

Kaikkiaan Raasiassa renkaita näprättiin 67 lajiin (kahlaajat 16, muut lajit 51) nilkkaan. Paikan uusia rengastuslajeja olivat punakuiri (1 r), sarvipöllö (4 r), suopöllö (1 r) ja palokärki (2 r). Verkkorengastusten harvinaisuusosastoon lukeutuivat myös mm. ampuhaukka (1 r), pikkutikka (1 r), sinipyrstö (1 r), viitakerttunen (1 r), rus-kourpiainen (5 r) ja pikkusirkku (2 r).

Raasiassa rengastivat vuoden aikana Timo Immonen, Heli Kuurne, Hannu Kärkkäinen, Klaus Salo, Anu Tillanen ja Markku Ukkonen. Rengastusapureina toimivat Jaana Jekkonen, Jasmin Jekkonen, Risto Saranto ja Marjatta Seppänen.

Lasten lintuviikko

Lasten lintuviikkoa vietetään jälleen 16.–22.5.2022

Lasten lintuviikko on lintutapahtuma perheille, päiväkodeille, kouluille ja muille lapsiryhmille. Kannustamme kaikkia lapsia ja aikuisia lähtemään yhdessä linturetkelle, osaamisesta riippumatta!

Lintuja ei tarvitse tunnistaa, vaan keskitytään siihen, mitä linnut tekevät ja löytyykö pesinnän merkkejä! Kaikkien osallistuneiden kesken arvotaan hienoja lintuaiheisia palkintoja!

Tapahtuman järjestävät yhteistyössä BirdLife Suomi, Luonto-Liitto ja Natur och Miljö.

PÖNTTÖ Bongaus 11.–12.6.2022

Onko sinulla linnunpönttöjä? Mitä lintuja niissä asuu?

Pönttöbongauksessa tarkkaillaan pihapiirin linnunpöntöissä pesiviä lintuja. Tapahtumalla kerätään arvokasta tietoa pönttölinnuista ja niiden pesinnästä. Osallistu sinäkin!

Talitiainen (kuva: Petri Kuhnö)

Kerro meille, mitä linnunpönttöjä pihallasi tai mökilläsi on ja mitä lintuja niissä pesii tai on tänä vuonna pesinyt. Havainnot ilmoitetaan verkkolomakkeella tai postikortilla. Pönttöbongaus on tapahtuma kaikille linnuista kiinnostuneille. Kaikki havainnot ovat arvokkaita! Osallistujien kesken arvotaan palkintoja.

www.ponttobongaus.fi

Kottarainen (kuva: Jan Södersved)

BirdLife
SUOMI • FINLAND

Bongaa päivä pihalla ja (T)ornien taesto 2021

Eelis Rissanen

Tornien Taisto peruttiin koronatilanteen takia myös vuonna 2021. Vuonna 2020 suuren suosion saaneen Pihojen taiston tilalle Bird-life Suomi kehitti **Bongaa päivä pihalla** -tapahtuman. Ajankohta oli viikkoa myöhemmin Tornien taistoon verrattuna. Havainnointi tapahtui klo 5–13 välisenä aikana. Tapahtuma oli vielä edellistäkin vuotta suosittu, sillä siihen osallistui huikeat 4000 pihaa (edellisenä vuonna 2800 pihaa). Maakunnastamme pihvoja oli mukana tapahtumassa reilut 200 (109 vuonna 2020).

Lintujen kevätmuutto eteni tapahtumaa edeltävällä viikolla ripeästi, ja esimerkiksi tilitajia ja pajulintuja sekä monia muita pikkulintuja oli paljon liikkeellä. Petolintuja oli niukasti liikkeellä ja vesilinnutkin olivat vähissä. Sää oli lämmin ja aurinkoinen ja lintujen aktiivisuus hiipui selkeästi heti aamun jälkeen. Yleisimmät lajit olivat talitiainen, peippo ja kirjosiippo.

Lajimäärät olivat jälleen mukavia ja moni kertoikin yllättyneensä siitä, kuinka monta lajia omalta pihalta pystyy näkemään päivän aikana. Monikaan ei havainnoinut aktiivisesti koko aikaa vaan havainnointia tehtiin muiden toimien ohessa. Lajimäärään vaikuttaa tietenkin merkittävästi pihan ympäristössä olevien elinympäristöjen määrä, sekä millainen näkyvyys ympäristöön on. Lajimäärää lisää myös mahdollinen vesistön läheisyys.

Pohjois-Savon kärkitulokseksi muotoutui Rautalammit saatu 62 lajia. Jälleen kerran oli havaittavissa se, että suhteellisen helposti on mahdollista havaita 50 lajia. Tapahtuma on selkeästi saavuttanut suosion vuosittaisten tapahtumien joukossa.

Bongaa päivä pihalla 16.5.2021 TOP 10

järjestyksessä havaintokunta, havainnoija ja lajimäärä.

- 1. Rautalampi, Jussi Aalto, 62 lajia
- 2. Leppävirta, Lauri Havu, 52
- 3. Kuopio, Liisa Tolvanen, 51
- 3. Kuopio, Sanna Hakkarainen, 51
- 5. Keitele, Aino Kananen, 50
- 6. Kuopio, Eelis Rissanen, 49
- 7. Keitele, Tiina Kukkonen, 48
- 8. Rautalampi, Tarja Jetsonen, 46
- 8. Leppävirta, Helena Rönkä, 46
- 10. Kuopio, Kaarina Heiskanen, 44

Valtakunnallisen Tornien taiston peruunnuttua käytiin oma paikallinen **Ornien taesto**. Tämä pystyttiin toteuttamaan 8.5. koronatilanteesta huolimatta käytännössä normaalimuotoisena. Taestopaik-

koja ei kuitenkaan mainostettu yleisölle, joten siltä osin rajoitukset toteutuivat onnistuneesti. Muutamilla suosituilla retkeilypaikalla kävi kuitenkin yleisöä. Tapahtumaan osallistui peräti 11 joukkuetta. Taesto käytiin tornien taiston malliin 8-tuntisena klo 5–13.

Havainnoinnin suhteen sää oli periaatteessa hyvä, ainoastaan maakunnan eteläosissa satoi aamulla hiukan vettä ja lunta. Muuten sää oli pilvisyydeltään vaihteleva ja joillain paikoilla aurinko paistoi koko päivän. Sää oli viileä ja aamulla lämpötila oli hiukan pakkasen puolella. Taestoa edeltävä jakso oli kylmä ja edellisellä viikolla satoi vielä parina päivänä lunta. Kevät oli selkeästi muutamaa aiempaa vuotta myöhemmässä. Muuton suhteen oli verrattain rauhallista, paikallisia lintuja oli kuitenkin mukavasti havainnoitavissa. Hanhia näkyi eri paikoissa poikkeuksellisen hyvin myös muutolla. Tämän lisäksi kahlaajia oli lajistollisesti hyvin liikkeellä. Vesilintuja ja petolintuja oli myös kohtuullisesti havaittavissa. Pikkulintuja oli sensijaan niukasti liikkeellä niin lajistollisesti kuin määrällisesti.

Lajimäärät olivat aika normaalia luokkaa, vaikka kevät olikin myöhäisempi. Voittajajoukkueen lajimäärä kipusi 76:ään. Taeston kokonaislajimäärä oli 104 ja osallistujia kaikkiaan 33 henkilöä. Päivän parhaimmat lajit olivat pikku-uikku ja haarahaukka. Muita mainittavimpia lajeja olivat: kaakkuri, merikotka, nuolihaukka, meriharakka, suopöllö, uuttukyyhky, pohjantikka, tilhi, pyrstötiainen ja tikli. Alle on koottu Taeston tulokset ja joukkueiden ilmoittamat parhaat lajit.

Ornien taisto 8.5.2021 tulokset

- **1. Great Tit Watchers (GTW):** Tuusniemi, Koivulahti **76** (parhaimmat haarahaukka, jänkäkurppa)
Timo Filipoff, Else Mustamo, Mikko Pärssinen ja Elis Rissanen

- **2. Seniorit:** Kuopio, Riistavesi, Keskimäinen **73** (tilhi, käpylintu)
Patrick Hublin, Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen
- **3. Kruuppi:** Lapinlahti Linnansalmi, Lastun pihapiiri **72** (pikkukuovi, suopöllö)
Jaakko Kettunen, Juha Koponen, Lassi Lähdesmäki, Riitta Rajala ja Jarmo Ukkonen
- **4. Varkauden luonnonystävät:** Varkaus, Ruokojärvi **67** (haarahaukka, pikku-uikku)
Timo Immonen, Allan Nyyssönen Heikki Pentikäinen ja Liisa Tolvanen
- **5. Kiuruveden pöllöt:** Kiuruvesi Yläjärvi **66** (uuttukyyhky, tundrahanhi)
Kari Bovellan, Kyösti Hujanen ja Jarmo Yliluoma
- **6. Team Eccentric:** Kuopio, Karttula, Keihäsjärvi **62** (mustaviklo, tundrahanhi)
Matias Jaakkola, Timo Oranen, Niklas Åberg
- **7. Nilsiläiset:** Kuopio, Nilsia, Palonurmi **59** (meriharakka, mustaviklo)
Pertti Hartikainen ja Juha Väättäinen
- **8. Joukkoväentö:** Suonenjoki, Iisvesi, Jauholahti **52** (pajulintu, tundrahanhi)
Hannu Kärkkäinen, Jukka Portimojärvi, Pekka Savolainen ja Ari Tossavainen
- **9. Laituri:** Kaavi, Luikonniemi, Kuminlahti **50** (kaakkuri, pyrstötiainen)
Eini ja Pertti Räsänen
- **10. Gardener:** Kuopio Käärmelahti **49** (merikotka, pikkukuovi)
Sanna Hakkarainen
- **11. Aitovarpuset:** Tervo Kopola pihamaa **32** (kuikka, hiirihaukka)
Tuula ja Virpi Vanamo

Syystaesto 2021

Eelis Rissanen

TERO PELKONEN

Syystaesto 2021 käytiin 18.9. Kisaan osallistui kahdeksan joukkuetta. Kisa käytiin aiempaan malliin 4 tunnin taistona ja aloitusaika oli klo 7–9 välillä. Aika moni pyrki aloittamaan heti seitsemän jälkeen, koska monet linnut ovat aktiivisia pelkästään aamulla.

Havainnoinnin suhteen sää oli periaatteessa hyvä. Hento kaakkoistuuli ja pilvinen sää eivät kuitenkaan suosineet juurikaan

muuttoa. Lintuja oli kuitenkin kohtuullisesti ja monipuolisesti liikkeellä.

Lajimäärät olivat edellisen syksyn ajankohtaan verrattuna yleisesti hiukan pienempiä. Kärkijoukkueiden osalta tosin samaa suuruusluokkaa. Voittajajoukkue saavutti hyvän lajimäärän 55. Kisaan osallistui kaikkiaan 25 kisaajaa. Alla olevaan luetteloon on koottu tulokset ja joukkueiden ilmoittamat parhaat lajit.

Syystaesto 18.9.2021 tulokset

- **1. Pihapiiri:** Lapinlahti Linnansalmi, Lastun pihapiiri **55**
(parhaimmat hemppo, tikli)
Juha Koponen, Lassi Lähdesmäki, Riitta Rajala ja Jarmo Ukonen
- **2. Great Tit Watchers (GTW):** Kuopio, Nilsia, Pieni-Pieksä **46**
(alli, kalasääski)
Timo Filipoff, Else Mustamo, Mikko Pärssinen ja Eelis Rissanen
- **3. Ruskaretkelijät:** Kuopio Jänneniemi **43**
(kapustarinta, taivaanvuohi)
Ilkka Markkanen ja Markku Ukonen
- **4. Nilsian kylä:** Kuopio, Nilsia, Nilsianlahti **33**
(harmaapäätikka, palokärki)
Pertti Hartikainen ja Juha Vääänen
- **5. Varkauden luonnonystävät:** Varkaus, Lehtoniemi, Kärki **31**
(kulorastas, puukiipijä)
Timo Immonen, Allan Nyyssönen, Pekka Nykänen ja Liisa Tolvanen
- **5. Tuplaväntö:** Suonenjoki, Iisvesi, Jauholahti **31**
(kapustarinta, pajulintu)
Pekka Savolainen ja Ari Tossavainen
- **7. Kotaharju:** Sonkajärvi Kotaharjun torni **27**
(lehtokurppa, palokärki)
Kalevi Asikainen, Kyösti Hujanen ja Jarmo Yliluoma
- **8. Laituri:** Kaavi, Luikonniemi, Kuminlahti **25**
(palokärki, puukiipijä)
Eini ja Pertti Räsänen

TOIMIHENKILÖT 2022

PUHEENJOHTAJA
VARAPUHEENJOHTAJA
SIHTEERI
MUUT JÄSENET

Eelis Rissanen (Siilinjärvi), 050 569 9091, eelisri67@gmail.com
Jyrki Uotila (Kuopio), 0400 712 264, jyrkiuotila4@gmail.com
Liisa Tolvanen (Kuopio), 040 586 0790, liisa.tolvanen@kolumbus.fi
Else Mustamo (Kuopio), 050 561 4666, else.mustamo@gmail.com
Pekka Nykänen (Varkaus), 044 544 7230, nykanen3ster@gmail.com
Jarmo Yliluoma (Iisalmi), 040 721 2618, jyliluoma@gmail.com

ALUEVASTAAVA
AHK
TIEDOTTAJA
TALOUDENHOITAJA
TILINTARKASTAJAT

Jyrki Uotila, 0400 712 264, jyrkiuotila4@gmail.com
Yhteyshenkilö Eelis Rissanen, 050 569 9091, eelisri67@gmail.com
Else Mustamo, 050 561 4666, else.mustamo@gmail.com
Timo Filipoff, 040 553 1682, timo.filipoff@postiluukku.net
Mikko Pärssinen, 040 967 4008
Raimo Hämäläinen, 0400 374 909
Sanna Norojärvi, 040 706 7009, jasensihteeri@lintuyhdistyskuikka.net

JÄSENSIHTEERI

RETKIKUMMIT 2021

Kuopio:
Mikko Pärssinen, 040 967 4008, mikko.parssinen123@gmail.com
Ilkka Markkanen, 0400 871 539, ilkka.t.markkanen@gmail.com
Sanna Hakkarainen, 050 463 2450, skuosma@gmail.com
Piia Ratava, 040 573 8205, piiaratava@hotmail.com

Siilinjärvi: Eelis Rissanen, 050 569 9091, eelisri67@gmail.com
Iisalmi: Jarmo Yliluoma, 040 721 2618, jyliluoma@gmail.com
Varkaus: Timo Immonen, 0400 371 736, timo.immonen@pp7.inet.fi
Varkaus: Liisa Tolvanen, 050 406 8866, liisa.tolvanen@kolumbus.fi

SIIVEKÄS

JULKAISIJA
PÄÄTOIMITTAJA
KUVATOIMITTAJA

Nro 70 – 2021 – 42. vsk
Lintuyhdistys Kuikka ry
Piia Ratava, 040 573 8205, piiaratava@hotmail.com
Tero Pelkonen, teropelkonen1@gmail.com
Seuraavaan numeroon tulevat jutut lähetetään päätoimittajalle.

TILAAMINEN JA JAKELU

Jaetaan Kuikan jäsenille. Tilaushinta muille 15 €.
Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.
Tilaukset Sanna Norojärvi, 040 706 7009, s.norojarvi@gmail.com
Sanna Norojärvi, 040 706 7009, jasensihteeri@lintuyhdistyskuikka.net

OSOITTEENMUUTOKSET

ILMOITUSHINNAT
(½:n tai kokosivun mainokseen
sisältyy banneri etusivullemme vuodeksi)

koko takasivu A4	300 €
½ takasivua	150 €
Sisäsivut:	
koko sivu A4	280 €
½ sivua 210 x 148,5	140 €
¼ sivua 105 x 148,5	100 €

Painos: 500 kpl Joutsenmerkki eli pohjoismainen ympäristömerkki kertoo puolueettomasti tuotteen ja palvelun ympäristö-ystävällisyydestä – tuotteen turvallisuutta ja laadukkuutta unohtamatta. Se ohjaa meitä vastuulliseen, ympäristön paremmin huomioivaan kuluttamiseen.

Taitto ja paino:
Grano Oy
ISSN 0780-7066

Lintuyhdistys Kuikka

Lintuyhdistys Kuikka ry on pohjoissavolaisten lintuharrastajien yhdistys. Kuikka toimii aktiivisesti lintujen suojelussa ja tutkimuksessa ja tarjoaa mielenkiintoista tekemistä erilaisten tapahtumien, julkaisujen ja muiden jäsenetujen kautta. Harrastuksen myötä osallistut itsekin lintujen suojeluun. Toivotamme kaikki linnuista kiinnostuneet tervetulleeksi mukaan yhdistyksen toimintaan.

LIITY JÄSENEKSI!

Verkossa: www.lintuyhdistyskuikka.net
Postitse: Lintuyhdistys Kuikka, c/o KLYY, Puijonkatu 15, 70100 Kuopio
Puhelimitse: 09 4135 3300 (BirdLife Suomi, ark. klo 10–15)

Lintuyhdistys Kuikka toimii Pohjois-Savossa ja on BirdLife Suomen jäsenyhdistys. Liittyessäsi Kuikkaan liityt myös BirdLife Suomen jäseneksi ja osaksi globaalia lintuharrastajien yhteisöä. Jäsenmaksu 2022 on 26€.

Kuikka tarjoaa jäsenilleen

- Yhdistyksen oman Siivekäs-lehden kerran vuodessa
- Valtakunnallisen BirdLife-lehden kolmesti vuodessa
- Jäsenoikeudet Tiira-lintutietopalveluun osoitteessa www.tiira.fi
- BirdLife:n uutena jäsenenä Rissa kiikarissa -lintuharrastusoppaan
- Retkiä, julkaisuja, lintutapahtumia, uusia ystäviä – luontoelämyksiä ympäri vuoden.

MUISTA MYÖS LAHJAKORTTIMME: